

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks, in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respective geabonneerden wordt afgeleverd. Aan de geabonneerden in de Nederlandsche Overzeesche Bezittingen, wordt de Jaargang, uit hoofde van de 40 pCt. rabat voor transport-, assurantie- en commissie-gelden, tegen de betaling van f 8,50 afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachterij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, of aan den Directeur, den kapitein VAN RIJNEVELD, van de rijdende artillerie, te Breda, met het opschrift: voor den Militairen Spectator.

AAN DE LEZERS VAN DEN MILITAIEREN SPECTATOR.

— — — — —
 Ce n'est pas en fuyant qu'on dispute un empire.
 CARRILLON. Triumvirat.
 Entre frères il faut se secourir un peu.
 ANDRIEUX. La suite du Menteur.

Wanneer wij terugzien op het tijdperk dat wij gedurende de uitgave der twaalf achtereenvolgende nummers van dezen jaargang hebben doorloopen, en ten slotte eenen vlugtigen blik werpen op de abonnements-lijst van dit tijdschrift, dan vinden wij noch in het een, noch in het ander, bijzondere opwekking tot voortzetting van onzen arbeid. Er was, wel is waar, geen scherp doorzicht noodig, om te voorzien wat ons in het bijzonder te wachten stond, toen men allerwege zoo plotseling tot geestdrift werd aangevuurd, in het betoog, dat Nederland, na den gezegenden vrede, geene soldaten meer noodig had. Dat er ontmoediging op zou volgen, was geen wonder, en dat die ontmoediging op de deelneming van onzen arbeid zou terugwerken, was zeker. Intusschen koesterden wij de hoop, dat onze bemoeijingen, onze meer warme en hartelijke, dan begaafde vertoogen in het voordeel van den soldaten-stand, eenigzins in het belang van dit tijdschrift zouden gewerkt hebben. Het schijnt echter, dat men de strekking onzer vertoogen, namelijk de op de geschiedenis gegronde bewijzen, dat de handelstand het grootste belang heeft in het behoud van een niet ontzielde, maar goede en krachtige krijgsmagt, niet heeft begrepen. Immers sommige onzer lezers hebben het eenigzins euvel opgenomen, dat wij ons

»uitsluitend bezighielden met het Oost-Indische leger"! en hebben zulks als reden opgegeven dat zij van hun abonnement afzagen. Wij dragen derhalve in zoo verre de schuld van deze niet opwekkende wenken, dat wij, om eens regt hartelijk in het voordeel van onzen stand te pleiten, de duidelijkheid hebben opgeofferd. Het was ons voornemen dan ook om de pen neder te leggen, onzen werkring met dit achtste deel te sluiten, en voor goed afscheid te nemen van onze lezers, met het bewustzijn, dat wij door onze warme voordragten, den afkeer van vele invloedhebbende personen op ons hadden geladen. Voorzeker was het niet zeer troostrijk om zoo te eindigen, dewijl wij toch bewijzen hadden gegeven van meer in het belang van allen, dan in dat van ons-zelfen te werken; dat voor eenen arbeid, bijna geheel *con amore* verrigt, niet als eene erkenning kan gelden. Eenige vrienden, en de overtuiging dat wij welligt, met nog enkele hartelijke woorden, nuttig en doelmatig konden werken, hebben ons doen besluiten, om de pen nog niet te zuiveren, — nog eene *negende* proeve te beginnen, en met hen die ons getrouw gebleven zijn, de *bres* in het leger *hardnekkig* te verdedigen. Welligt verschaft dit ons nieuwe *bondgenooten*, en daardoor eene meer zelfstandige en krachtige stelling, tot welker behoud men ons ONDERSTEUNEN, MAAR NIET VERLATEN moet. Gaarne bekennen wij, dat de bedoelde *desertie* ons voor eenige oogenblikken zoozeer den moed heeft benomen, dat wij tot anderen de toevlugt hebben moeten zoeken, om het begonnen pleit voort te zetten, en zoo mogelijk de *wijkenden* terug te brengen. Daartoe

konden wij ons niet beter wenden, dan tot de gloeiende pen van den franschen kapitein JOACHIM AMBERT. Met zijn onnavolgbaar talent, van klassieken stempel, ijvert hij, evenals wij met onze geringe begaafdheid, in het belang van het leger waartoe hij behoort, en het is niet te miskennen, dat enkele onderwerpen door hem ontwikkeld, onder het domein der *algemeenheid* kunnen gerangschikt worden; zoodat ook vele zijner wenken, nog elders dan in het Fransche leger hunne toepassing vinden. Om het gevaar te vermijden van welligt hier weder iets aan de *duidelijkheid* te kort te doen, moeten wij het maken van toepassingen aan onze lezers overlaten; ons vergeoegende met de eenvoudige overname van zijnen *vijfden en zesden* brief.

CINQUIÈME LETTRE.

On croit généralement que les longues guerres sont favorables aux systèmes d'organisation militaire. Peut-être n'en est-il rien. Il s'est rencontré des chefs d'armée, heureux aux champs de bataille, qui sont restés comme étrangers aux théories de l'art, aux progrès de la science, voire même au mécanisme des troupes.

Les historiens d'autrefois, qui avaient vu les compagnons d'Alexandre perdre dans la mollesse et l'oisiveté les souvenirs du maître, osèrent affirmer que la guerre n'était qu'un jeu de hasard, tout de pratique et d'inspiration. Cette croyance déplorable devint fatale aux empires. Les temps modernes nous ont offert des spectacles semblables. Après des luttes longues et courageuses, on a remis en question les choses élémentaires: dans les débats provoqués pour les besoins nouveaux, l'expérience de spécialités a trop souvent fait défaut; alors les masses ont douté des lumières et de la capacité des gens de guerre.

A toutes les époques cependant, les armées ont refermé dans leur sein la fraction intelligente et virile de la société. Ce furent les armées de la république qui dotèrent les armées de l'empire de ces maréchaux et généraux, administrateurs de royaumes et profonds politiques autant que valeureux guerriers. L'opposition parlementaire de la restauration avait emprunté aux armées impériales les apôtres les plus redoutables d'éloquence et de patriotisme. Les récits historiques de nos immortelles campagnes ont été tracés par les mains qui jadis guidaient les bataillons français... Et malgré tant d'expérience,

de lumières, de courage militaire et civil, ces hommes ont à peine fait faire un progrès à l'armée moderne.

C'est que les yeux des compagnons de Napoléon, accoutumés à embrasser des espaces incommensurables, n'ont pu discerner la trame ténue du réseau qui nous enlace; leurs mains, habituées à trancher hardiment dans les blocs de marbre, ont été impuissantes pour saisir les mille grains de sable qui contrarient l'action des rouages de la machine militaire. Et puis, la plupart des vétérans de l'empire se sont considérablement affaiblis; presque tous ont dédaigné l'armure légère de leurs adversaires; les vieux chevaliers n'ont point voulu déposer la cuirasse de fer; ils sont restés sur leurs étriers comme des preux, et ils ont eu la naïveté de croire que l'impassibilité, la roideur et le silence leur donnaient victoire. Ils avaient pour eux les faits historiques. Leurs adversaires, mieux préparés pour la lutte, connaissaient les hommes nouveaux, les besoins nouveaux, et faisaient bon marché de ces prétentions surannées qui, ne s'appuyant sur aucune pensée humanitaire, cherchaient, par la force d'inertie, à arrêter la marche du siècle. Ceux qui conduisaient la tête de l'armée, auraient dû la diriger avec intelligence, et la placer dans la société créée par les nouvelles mœurs politiques. Ils auraient dû se faire suivre de près par les hommes de la jeune génération, qui partout en France occupe les postes et les emplois civils. Cette jeune génération militaire, sortie des écoles qui ont doté le pays d'administrateurs, de juges, de ministres, eût parlé le même langage que les administrateurs, que les juges, que les ministres. Alors on se fût entendu.

A ce prix seulement on pouvait sauver, au profit des armées futures, ce qui restait du naufrage des armées de la république et de l'empire; les lois, les costumes, les règles d'autrefois, soumises à une étude approfondie, s'appliqueraient aux armées nouvelles avec les modifications nécessitées par les temps. Mais pour des raisons que nous nous abstenons d'énumérer, les hommes de l'empire maîtres des armées de la restauration et des armées du gouvernement qui lui a succédé, ont mis une persistance inouïe à refouler dans les régions inférieures tout ce qui avait force, jeunesse, intelligence, savoir et noble indépendance. On n'est arrivé aux postes élevés, seuls postes où la valeur individuelle exerce une influence, que la veille de la retraite. Aurait-on craint par hasard de fâcheux rapprochements, des comparaisons peu à l'avantage des idoles vermoulues? — Nous supposerons plus de patriotisme aux régulateurs des destinées de l'armée; nous repousserons également la pensée qui prêterait au pouvoir le projet de détruire dans les rangs de l'armée toute l'influence autre que l'influence bureaucratique. Personne n'ignore qu'un colonel de trente-cinq ans, ayant pour longues années le com-

mandement d'un régiment, s'en rendra maître, et pourra braver, s'il est énergique, probe, moral, juste et sévère, toutes les capricieuses exigences d'un système tout de hasard, qui ne marche pas, mais se traîne ou bondit tout à coup. D'un vieillard, on a meilleur marché: il n'a qu'un jour à faire et ne veut que repos, indulgence et oubli.

C'est ainsi que végète l'armée. Semblable à ces boules lancées par un bras vigoureux, et qui, longtemps après que le bras est retombé, roulent encore; les régiments ont un mouvement lent et monotone, dernier indice d'un élan qu'imprima jadis une puissante main. Ce mouvement s'éteint de jour en jour. Qu'on y songe sérieusement; il faut des natures fortes de moralité, riches d'avenir, pour guider nos armées, nos régiments, nos bataillons.

Que les hommes les plus éminents du pays discutent pour déterminer à quelle époque de la vie cesseront désormais les hautes fonctions militaires. Que les uns disent qu'à soixante-cinq ans on est encore fort et vigoureux, que d'autres plus ambitieux prolongent jusqu'à soixante-dix ans la limite de la vie militaire, tout cela n'est qu'un jeu. Il y a quelque chose de plus puissant que les décrets de ces hommes vénérables, quelque chose qui est bien au-dessus des lois et des sénats, c'est la nature.

La nature a divisé par âges la vie de l'homme. A l'enfance elle a donné ses ris et ses joies; à l'âge mûr, ses rudes labeurs et sa force physique et morale; pour la vieillesse, elle a voulu le repos: elle l'a voulu, lorsqu'elle l'a privé jour par jour de l'action organique, qui est la vie. L'ouvrier, lorsque vient la vieillesse, dépose aux mains de son fils l'instrument qu'il ne saurait soutenir. Le laboureur, dont le bras ne peut plus creuser le sillon, se repose aussi. L'écrivain ferme son livre, car ses yeux distinguent à peine. L'avocat se tait avant que ses accents éteints ne fassent douter de sa logique d'autrefois. Tous obéissent à la nature, ouvriers, laboureurs et doctes. Tous se reposent quand sonne l'heure de la vieillesse. Y a-t-il donc à la loi commune une clause exceptionnelle en faveur des armées! Et la carrière qui use le plus, parce qu'elle exige la plus grande dépense de forces, est-elle la seule ici-bas où l'homme soit condamné au travail éternel?

Au chapitre de la vieillesse, le docteur Richerand, dans sa physiologie, émet cette opinion: «La sensibilité des organes est émoussée; les forces morales et physiques baissent sensiblement; l'homme cesse d'être affecté de la même manière par les corps qui l'environnent; il porte sur ce qui l'émeut des jugements faux, parce que son amour-propre l'empêchant de tenir compte des changements qu'il a subis, il aime mieux attribuer à une dégénération universelle la différence qui existe entre les sensations qu'il éprouve mainte-

nant et celles qu'il éprouvait dans les temps de sa jeunesse: laudatur temporis acti.»

Loin de nous la pensée de vouloir priver des bienfaits de la reconnaissance publique, les hommes qui par leurs travaux militaires et leurs dévouements ont bien mérité de la patrie. Nous voudrions au contraire que, fidèles aux coutumes de Sparte, la vieillesse fût entourée d'un culte véritable. Nous voudrions, pour les guerriers blanchis par les années, des places au sénat et des richesses dans la cité.

Mais à la tête des armées, aux postes périlleux et difficiles, nous désirerions la virilité de l'âge mur, c'est là qu'est l'avenir de l'armée, l'avenir du pays.

Nous savons combien l'expérience des gens de guerre est coûteuse, et nous comprenons à merveille les regrets qu'éprouve la France à se séparer des hommes qui jadis firent sa force. Mais si l'expérience des anciens a coûté cher au pays, le pays doit craindre de payer plus chèrement encore l'expérience de ceux qui viendront en vertu des lois de la nature. Quand une nation est jalouse de son honneur et de sa liberté, quand un peuple habite une contrée qui produit six milliards, quand les clairons des cavaliers de l'Ukraine trouvent de l'écho dans Paris, on est plus qu'imprudent, on est coupable de confier les armes aux bras qui ne les peuvent plus soutenir. Qu'on sache que les généraux d'Alexandre, après avoir oublié Carthage et la Lybie, contemplèrent froidement dans leur vieillesse Papyrius Cursor, qui passait sous les fourches caudines.

La génération impériale a largement, aux jours de guerre, payé sa dette à la patrie. Mais nul n'ignore dans l'armée qu'aux jours de paix rien n'a été fait par cette génération pour transmettre aux enfants les secrets du champ de bataille. L'expérience n'est utile qu'autant qu'elle produit, ou qu'elle se communique. Le plus habile des peintres, s'il ne manie plus le pinceau et qu'il renferme en lui les mystères du coloris, sera moins nécessaire aux progrès de l'art que le jeune élève amoureux de la poésie du dessin. Les vieux maîtres ont brisé pinceau et jeté au loin leurs couleurs sans daigner nous tendre une main amie.

Avant de descendre dans la tombe, les génies de tous les siècles n'ont-ils pas laissé des traditions devenues l'expérience de leurs successeurs? Ces traditions n'ont-elles pas à leur tour enfanté d'autres génies? C'est une des grandes lois morales qui régissent le monde que ce mystérieux héritage de la pensée. Les grandes choses sont impérissables, et les grands hommes, qui ne sont que les représentants des grandes choses, sont liés par une chaîne invisible, dont les premiers anneaux sont au ciel. Si l'égoïsme d'une époque brise un des anneaux de la chaîne, c'en est fait, elle retombe sur la terre, et il faut de longues séries d'années pour que l'homme s'élève encore au-dessus des nuages et retrouve la route découverte par le génie

et perdue par la vanité et les mesquines passions. D'Homère, le poète, naissait Virgile; les ménestrels du moyen âge donnaient à Dante le secret de ses visions; Shakspeare héritait de l'ardente imagination des conteurs italiens du quinzième siècle; les mâles figures espagnoles inspiraient Corneille; Bossuet s'éveillait aux accents austères des Pères de l'Église; le souffle harmonieux de la Grèce murmurait à Racine sa correcte poésie; Rousseau présentait son *Émile* en lisant les pages de Loke; et lord Byron lui-même s'élevait à l'ombre de Chateaubriand. Toujours il en a été ainsi, et l'école impériale elle-même, cette école brillante d'Austerlitz, n'était quelque chose que par l'école républicaine de Marengo.

Eh bien! qu'ont fait pour l'armée ceux qui, au nom de l'expérience, se sont mis à la tête des affaires militaires?

Rien. Les secrets et le pouvoir ont été confiés aux archivistes, eunuques qui sommeillent ou qui frappent du cimetière tout ce qui n'est pas impuissant comme eux.

Que sont devenues depuis vingt ans nos lois constitutives, le recrutement, l'avancement et les écoles? N'est-ce pas entre les mains débiles de la bureaucratie que nos grandes institutions militaires se sont éteintes? N'est-ce pas devant la génération qui commande à l'armée que la France a perdu sa réserve, que la plaie du remplacement a gangrené les bataillons, que l'avancement au choix est devenu un scandaleux trafic, et qu'enfin les écoles militaires ont été détruites.

Il serait facile de prouver que toutes nos institutions militaires ont été mises au néant. Contentons-nous de prouver que les écoles militaires sont réduites à rien, et que leurs résultats sont nuls pour l'avenir. Des raisonnements analogues à ceux que nous ferons pour les écoles pourraient être faits pour les autres institutions, telles que le recrutement, l'avancement, etc. Si nous prenons l'exemple des écoles, c'est qu'elles ont été, pour ceux qui ont dirigé les armées, un des grands moyens de tromperie. Jouant la philanthropie et le libéralisme, on a peuplé tant bien que mal quelques amphithéâtres, et puis l'on a proclamé à la tribune que l'instruction était protégée dans l'armée, qu'elle y était en honneur. Non, elle n'est protégée, elle n'est point en honneur. Ce qui est protégé, ce qui est en honneur, c'est la routine ignorante, c'est la couardise civile. Mais Napoléon, s'il était capitaine d'artillerie, mais Carnot, s'il était capitaine du génie, mais Lasalle, s'il était capitaine de cavalerie, mais Soult, s'il était capitaine d'infanterie, mais Fabert et Chabert eux-mêmes seraient à l'index dans notre armée moderne, parce qu'ils auraient vie, puissance, jeunesse, élan, instruction, et tous mourraient capitaines, refoulés par cette force occulte qui vient d'en haut, et pèse sur les têtes intelligentes.

Quoiqu'il soit pénible de parler de l'âge de généraux de l'ar-

mée française, nous le ferons; car il y a utilité pour le développement de notre discours. D'après une statistique officielle, l'état-major général de l'armée se composait ainsi il y a moins d'une année. De quarante à quarante-cinq ans, six officiers généraux; de quarante-cinq à cinquante-huit, trente-un; de cinquante à soixante, cent quarante-deux; de soixante à soixante-cinq, cent dix-sept. Ainsi, dans dix années, c'est-à-dire en 1849, le cadre entier aura disparu, à l'exception d'une dizaine de généraux presque tous sexagénaires.

Gouvion-Saint-Cyr, lorsqu'en 1818 il créa l'école militaire, avait prévu que de 1856 à 1846 tous les hommes de l'empire seraient hors d'état de guider nos armées. Pour remplacer les généraux de Napoléon, il avait formé à Saint-Cyr une pépinière de généraux. Si l'école militaire (nous l'avons déjà dit), avec ses études larges et ses vues élevées, n'a été instituée que pour donner à l'armée des officiers subalternes, l'école militaire est complètement inutile, car l'élève de l'école n'est certes pas meilleur dans les détails minutieux de la semaine ou du peloton que son collègue sortant des rangs des soldats, et si l'école militaire a été instituée (ce qui n'est pas douteux) pour donner à l'armée de jeunes chefs, il est singulier que depuis vingt ans qu'elle fournit au recrutements des corps d'officiers, cinq ou six de ses élèves seulement aient dépassé le grade de capitaine.

Entre sous-lieutenant et le maréchal de France se trouvent neuf échelons. Il fallait calculer la carrière des meilleurs officiers de l'armée, de telle sorte qu'ils parcourussent trois de ces échelons dans le tiers de leur carrière, c'est-à-dire en dix années. Alors on aura pu avoir en 1850 des lieutenants généraux élèves de Saint-Cyr de la promotion de 1820, des colonels de la promotion de 1830, des capitaines de la promotion de 1840. En un mot, les meilleurs dans tous les grades auraient marché avec une rapide uniformité, et l'armée ne se serait pas trouvée un jour sans chefs, ou avec des chefs tellement usés, qu'ils peuvent mettre en danger la nationalité française.

La moyenne de l'anciennité de service est à peu près celle-ci, colonels et lieutenant-colonels, 29 ans; chefs de bataillons, 26 ans; capitaines de troupe, 22 ans; lieutenants et sous-lieutenants, 18 ans. Il est impossible, avec de telles conditions qu'on ait dans cinq ans des généraux pour une seule campagne de douze mois.

La loi du 14 avril 1852 avait pour but, disait-on, de sauver l'armée du malheur que nous indiquons. Ce n'est pas ici le lieu d'examiner l'application qu'à reçue cette loi. Il est résulté du système suivi à l'égard des jeunes officiers, et surtout des anciens élèves de l'école militaire, que la plus grande partie a quitté le service. Non-seulement l'œuvre de Gouvion-

Saint-Cyr s'est trouvée arrêtée dans son développement, mais encore les charges inouïes que les écoles militaires font supporter au budget ont été improductives pour le pays et pour l'armée.

Afin de donner une preuve du dégoût qui s'est emparé des jeunes officiers et surtout des anciens élèves de l'école militaire, il suffira de citer une seule promotion prise dans l'arme la plus favorisée par la loi, la mieux servie par les événements, et dans laquelle le service est doux et flatteur, dans l'arme de l'état-major enfin. Des vingt officiers nommés en 1825, il n'en reste que quatre aujourd'hui : seize ont donné leur démission en treize années!

Un tel symptôme indique une maladie grave. On peut dire avec vérité que dans l'armée le dégoût coule par tous les pores; ce dégoût descend des régions les plus élevées, des régions du maréchalat.

Des élèves de l'école militaire, les uns se retirent et se jettent dans les mille voies de la vie civile, les autres végètent dans les bas grades où ils ne tardent pas à perdre le fruit de leurs études. Les sous-officiers ne parviennent au grade de sous-lieutenant qu'à l'âge de 25 ou 28 ans, et doivent presque tous se retirer forcément avec un grade inférieur à celui de colonel.

Quel sera donc, dans la suite, le recrutement de l'état-major général?

Qu'on y réfléchisse, la question est grave. Nous allons, dans peu d'années, nous trouver sans généraux et sans colonels véritables, tandis que les puissances étrangères s'occupent si activement de se donner des généraux jeunes et forts. Cependant, si cette paix européenne qui ne repose que sur de vaines formules était troublée, si de formidables guerres ensanglantaient le monde, que ferait la France? — Recommencer l'ère de l'enthousiasme, frapper aux portes des chaumières pour appeler les nouveaux Kleber, Hoche, Marceau, Desaix, serait la seule ressource du pays. Gouvion-Saint-Cyr voulait faire en vingt ans ce qu'en deux jours fera le peuple. Gouvion-Saint-Cyr voulait arriver par la nécessité de l'étude au point où les masses arriveront par un enthousiasme trop souvent aveugle. Le patriotisme n'improvise pas cette patiente intelligence des choses de la guerre, que Gouvion-Saint-Cyr enfantait jour par jour.

Reconnaissons-le donc, ceux qui dirigent l'armée n'ont pas compris les besoins de son avenir.

On a jeté le mot expérience à la foule, et par ce mot on s'est cramponné au pouvoir, disons mieux, au budget. L'expérience véritable n'oublie pas l'avenir pour se prélasser dans les sinécures; l'expérience ne hisse pas la médiocrité sur les échasses historiques; l'expérience enfin suit la marche du temps

et ne prend pas une béquille pour un bâton de maréchal de France.

Le premier besoin de l'armée française est une tête de colonne intelligente, jeune, libérale, studieuse en morale.

SIXIÈME LETTRE.

Une activité intellectuelle, politique et religieuse anima les années qui précédèrent nos deux révolutions. On vit à ces époques éloignées l'une de l'autre les secrets les plus intimes de l'histoire soumis à l'analyse des hommes supérieurs. La société française connaît la part que prirent aux travaux humanitaires Fénelon, J.-J. Rousseau, Montesquieu et Voltaire. Elle sait que les continuateurs de l'œuvre des génies du dix-huitième siècle furent les orateurs politiques et les professeurs de la restauration. Les esprits se trouvèrent préparés à la nouvelle révolution autant par les accents partis des chaires des Villemain, des Guizot et des Cousin, que par les protestations patriotiques de Camille Jordan et de Foy. Personne n'ignore ces choses.

Mais ce qui est peu connu, c'est la part que prirent les hommes de l'armée au mouvement général de la société. Des efforts inouïs furent tentés par les simples officiers de Louis XV et de Louis XVI pour préparer les matériaux de la constitution militaire.

Une foule d'ouvrages, trop didactiques peut-être, parurent vers la fin du dernier siècle. On discutait l'ordre mince et l'ordre profond; on louangeait ou l'on critiquait le système prussien. Mais ces travaux, quelque inutiles qu'ils aient été pour les progrès de l'art, n'en indiquent pas moins une grande activité intellectuelle dans les rangs de l'armée. La nouvelle école littéraire, politique et philosophique, comptait de nombreux disciples dans les grades inférieurs; mais les simples officiers qui demandaient à l'étude des espérances d'avenir, étaient méconnus et calomniés. Les chefs militaires, jouets des bureaux, décourageaient les écrivains et les hommes laborieux par des dégoûts et des humiliations. Cependant, lorsque vint le jour de la justice, le capitaine Lacuée fut nommé ministre, général et représentant; le capitaine Servan commanda une division, tandis que le sergent Lazare Hoche montait à l'assaut de la Bastille.

Les longues guerres de l'empire portèrent un coup funeste à la philosophie militaire, si nous pouvons ainsi dire. L'art des sièges et des batailles fut seul en honneur; car le but direct n'était plus l'émancipation intellectuelle, mais bien la victoire. Cependant le feu sacré qui avait animé les jeunes officiers de 1788, s'était conservé dans une tête. L'empereur Na-

poléon se rappelait que jadis le capitaine Bonaparte avait aussi pris la plume comme l'arme la plus digne et la plus belle.

Sur le rocher de St-Hélène, lorsque le proscrit sublime jetait un regard en arrière, il regrettait sans doute l'emploi qu'avait fait quelquefois son esprit des esprits soumis à sa volonté. Dans ses longues conversations, c'est rarement la bataille qui l'occupe, mais presque toujours l'organisation. S'il parle de l'armée, c'est pour étudier ses rapports avec le peuple, et son regret amer est de n'avoir point doté d'une constitution libérale les bataillons français.

Sous ce vaste front courbé par le malheur, sous ce front qui porte l'empreinte des couronnes, on retrouve la pensée mélancolique du capitaine du régiment de la Fère.

Le petit officier d'artillerie avait beaucoup souffert à l'époque de son début dans la carrière; souvent il se rappelait des douleurs du lieutenant de Louis XVI, et plaignait les lieutenants soumis aux constitutions de la vieille monarchie. Il conta avec amertume cette anecdote de sa vie. Étant officier en garnison à Auxonne, il composa une longue lettre adressée à Matéo Buttafuoco, député de la Corse à l'assemblée nationale. Cette lettre était toute politique. Bonaparte proposa à M. Joly, imprimeur à Dôle, d'éditer sa lettre. M. Joly y consentit. Chaque jour, à quatre heures du matin, un officier maigre, pâle, sombre, s'éloignait d'Auxonne et se rendait à Dôle pour corriger des épreuves. Cet officier, qui abandonnait furtivement sa garnison et parcourait à pied huit lieues de poste, était Napoléon Bonaparte, écrivain politique, journaliste de l'opposition. La lettre imprimée fut envoyée en Corse. Le club patriotique de l'île, par l'organe de M. Masseria, son président, adressa au lieutenant Bonaparte de publiques félicitations. Le club vota l'impression du pamphlet de l'officier, dont le caractère indépendant se dessinait déjà.

Les bureaux de la guerre furent sans doute grandement émus de l'audace du simple officier, qui se permettait de prendre part au mouvement national. Peut-être quelque vieux ex-mestre de camp de Louis XVI fit-il comparaître le jeune officier pour lui faire de par les bureaux les menaces et les promesses accoutumées; peut-être le bon vieillard menaçait-il le lieutenant Bonaparte de la vengeance ministérielle; peut-être le mot fatal de retrait d'emploi fut-il prononcé, ou bien, employant les promesses, alla-t-on jusqu'à promettre pour l'avenir, au petit officier corse, le commandement d'un bataillon; mais, sans doute, un sourire effleura ses lèvres pâles, et, sans daigner répondre, il rentra dans sa modeste chambre, tailla sa plume, remporta le prix à l'Académie de Lyon en 1791, et jeta sur son épée de capitaine un regard caressant.

Lui qui s'arma d'une plume au début de la vie, mourut une plume à la main. Ses mémoires, et tout ce qu'il a laissé,

sont de véritables morceaux de polémique militaire, politique ou littéraire.

Mais si Bonaparte conserva précieusement les traditions réformatrices des armées de la vieille monarchie, il faut bien avouer que les traditions, semblent être mortes avec lui.

Il y eut quelques tentatives vers les dernières années de la restauration. Lamarque et Foy firent éclater à la tribune des accents qui eurent dans l'armée de longs retentissements. Une société de généraux de l'empire publia le *Spectateur militaire*, recueil de science et d'art, destiné aussi à exprimer le vœu et les besoins de l'armée. Mais l'expression de ces vœux a pris des formes tellement timides, que l'influence du *Spectateur* sur la marche du pouvoir a été complètement nulle. Comme œuvre d'art et de science, le *Spectateur militaire* a conservé sur les autres publications une grande supériorité. Mais sous le point de vue social et pratique, l'organe des généraux de l'empire n'a pas répondu à ce qu'on devait attendre d'une réunion de capacités aussi éminentes.

L'amoindrissement des facultés a succédé chez beaucoup d'hommes à l'activité de la guerre. Le besoin du repos s'est fait sentir, et le charme des sinécures a porté le dernier coup à la puissance morale de ceux qui pouvaient élaborer les matériaux de la constitution militaire.

L'œuvre qu'avaient pressentie les simples officiers de Louis XVI, et qu'aurait mise à fin l'assemblée nationale, si elle n'eût été emportée par le torrent révolutionnaire, l'œuvre dont se préoccupait Napoléon avant de mourir, ne pouvait, dans aucun cas, rester incomplète.

La restauration elle-même était préparée à porter à l'organisation des armées d'immenses modifications. Ceux qui exploitèrent la révolution de juillet firent tout pour maintenir l'armée dans un ordre d'idées toutes matérielles, toutes physiques. Plus que jamais le bureaucratie devint puissante, et la France nouvelle vit renaître les jours de la minorité de Louis XIV. Le tableau que traçait un écrivain d'autrefois se déroula sous nos yeux. « Les maréchaux de camp, les lieutenants généraux foisonnèrent; on imagina des postes équivoques, inutile échelle de grades, mais utile moyen de se faire des créatures, d'avancer les idiots, de dégoûter les hommes à caractère, d'entourer le commandement de paperassiers et de contrôleurs, et d'asservir l'armée à la bureaucratie. Alors on vit les grandes comptabilités, les grands états-majors, les grands équipages, les grands convois, les grands magasins, les grands marchés, les grands hôpitaux, en un mot, les grands embarras, les grands abus, les petits talents et les grands désastres; la faveur supplantant le mérite, et les journées de Hochstedt et de Ramillies, après celles de Rocroy, de Fribourg, de Fleurus et de Steinkerque. On vit Mazarin multiplier, en les dégra-

dant, les brevets et les emplois; on vit Louvois salir de la poussière des bureaux, les revers éclatants de l'uniforme français.»

Le besoin d'un organe indépendant se faisait trop généralement sentir pour que l'armée n'ait pas sanctionné avec bonheur la mission réformatrice de *la Sentinelle de l'Armée*, journal de ses intérêts. Malheureusement, la mission de cette feuille fut bien pénible. Condamnée par la force des choses à une critique presque continuelle, *la Sentinelle* put paraître hostile à un pouvoir qu'elle ne voulait qu'éclairer. Dès lors elle dut renoncer à la bienveillance de ce pouvoir.

La Sentinelle n'était pas, comme les journaux politiques, l'expression d'un parti. On devait y voir plutôt une tribune élevée dans le camp, et à laquelle chacun pouvait tour à tour prendre place, en distribuant l'éloge ou la critique. La contradiction même était permise, bien mieux, elle était encouragée. L'ami du pouvoir actuel pouvait donc répondre sur-le-champ à l'adversaire qui venait de parler. Mais il faut bien l'avouer, l'écho de la tribune militaire répétait rarement les accents des apologistes. Étaient-ils tellement assurés de la bonté de leur cause, qu'ils se crussent en droit de garder le silence? ou bien cette tribune populaire leur semblait-elle indigne de leur éloquence? Quoi qu'il en soit, la multitude qui se pressait autour de *la Sentinelle* et battait des mains à chacun de ses efforts, parut un jour hostile à la gent bureaucratique, famille peu éclairée, comme chacun sait, mais tenace dans ses haines et dans ses vengeances.

On dit que *la Sentinelle de l'Armée* a été menacée dans son existence et dans son avenir; on dit que de ténébreuses enquêtes ont été faites pour connaître les noms des collaborateurs et des abonnés; on dit enfin que le système d'intimidation a fait une tentative sur l'armée. Nous nous refusons à admettre semblable chose. Ce n'est pas après la sévère révolution de 1850 à laquelle l'armée a généreusement immolé ses royales prérogatives, qu'on tenterait de lui ravir la liberté de penser et d'écrire, liberté que sanctionne l'article 7 de la Charte. Mettre l'armée hors la loi serait une hardiesse grande, dangereuse peut-être.

Si la discipline militaire, les douleurs de la pauvreté, les ennuis de la garnison, la privation de liens de famille; si le peu d'avenir de la carrière des armes était sans compensation, oh! alors il faudrait briser l'épée. Mieux vaudrait pour l'officier les rudes labeurs, mais l'indépendance de l'artisan, que les épaulettes en or, symbole de l'esclavage.

Non, cela n'est pas possible; le pouvoir n'a jamais songé à détruire le seul organe des droits et de besoins des armées. Ses ennemis seuls ont pu inventer une telle calomnie.

L'empereur Napoléon, tout monarque absolu qu'il était, s'ar-

rèrait dans les marches, suivait des yeux les longues colonnes qui défilaient devant lui, appelait un simple soldat, ou bien quelque pauvre sous-lieutenant, et demandait, lui maître du monde, des avis à l'expérience pratique du soldat et du sous-lieutenant.

La Sentinelle n'est autre chose que cette longue colonne qui défile, et fait entendre quelques plaintes au maître. C'est au maître à saisir tout ce qu'a de grave et de solennel la prière du soldat passant. S'il dit que la route est mauvaise et fatigante, le maître doit croire le soldat, car le soldat marche, et sent à ses pieds les blessures sanglantes que font les pierres du chemin. Ceux qui fuient au galop et joyeusement sur les flancs de la colonne militaire, ne sauraient dire au maître, ni le poids du sac, ni la gêne du fusil.

Mais, si par une inconcevable fatalité, la presse militaire était anéantie, le devoir de la presse politique serait de venir en aide à l'armée.

Il est temps que l'activité intellectuelle et politique qui a fait de si belles parts aux divers éléments de la société, produise en faveur de l'armée française une œuvre digne du siècle.

J. AMBERT.

Aan de Redactie van den Militairen Spectator!

Uit de beschrijving van het gebruik en de zamenstelling der nieuw uitgevondene *russische mijnboor* van den majoor ELSNER, kennelijk gemaakt in den *Militairen Spectator* over de maand Augustus II., zou men kunnen afleiden, dat bij het Nederlandsche korps mineurs en sappeurs, geene doelmatige mijnboor in het gebruik is, en men zich thans nog vergenoegt met de gebrekkige wijze van boren, vooral in enge mijngangen, waarvan de mineurs in vroegere jaren, bij gemis van een geschikt boor-toestel, zich moesten bedienen.

Reeds in het jaar 1832, toen aan het korps mineurs en sappeurs, te Maastricht aanwezig, het aanmaken werd opgedragen van de *mineurs-gereedschappen*, welke bij eene verdediging van het mijnen-stelsel dezer vesting zouden benoodigd zijn, heeft men eene *mijnboor* uitgedacht en doen aanmaken, van welker zamenstelling, destijds, door gedane proeven in enge mijngangen, de doelmatigheid ten volle werd bewezen, en gelijk men dan ook met deze boor, in het jaar 1838, zonder de minste zwarigheden, onder het fort

S'. Pieter, buiten deze vesting, door eene laag *mergel* en *kiesel* ter dikte van nagenoeg vijf-en-twintig ellen, geboord heeft, ten einde eene afleiding van het water uit de gracht van dit fort daar te stellen.

Het kan voorzeker niet onbelangrijk zijn, hiervens eene beschrijving en teekening van de, bij het korps mineurs en sappeurs uitgedachte en aanwezige mijboor, te voegen, welke men vermeent, dat door hare samenstelling, de voorkeur boven de *Elsner*-mijnboor mag wegdragen, terwijl het, trouwens, ook niet ondoelmatig kan worden geacht, *eigen* hulpmiddelen aan te toonen, wanneer die van *vreemden oorsprong* tot navolging worden aangeprezen.

Beschrijving van de mijnboor, uitgedacht en in het gebruik bij het Nederlandsche mineur- en sappeur-korps.

Dezelve bestaat uit:

1°. Twee eiken *dorpels* A, ieder lang 90 duimen, breed 10 en hoog 11 duimen; met ieder van dezelve, op 15 duimen van een der uiteinden, is met pin en gat een dito houten stijl B, vertikaal staande, verbonden, welke eene hoogte heeft van 88 duimen, breedte van 15 en dikte van 8.5 duim, welks boven-einde door een schoorijzer, breed 2.7 en dik 1.3 duim met het ander uiteinde van den dorpel is vereenigd. Aan een der stijlen B is eene getande ijzeren staaf, breed 5.5 en dik 2.5 duim, verbonden, welke op den 15duimschen uitsprong van den dorpel is bevestigd. In de stijlen bevinden zich, op verschillende hoogten, boven de dorpels, *vijf* gaten van 4.2 duimen middellijn, bekleed met ijzer, dik 4 strepen; tot versterking zijn de binnenvlakken van de stijlen, met plaatijzer, dik 3 strepen, voorzien.

In de vermelde gaten komt met hare toppen te rusten:

2°. Eene ijzeren *as* C, ter lengte tusschen de boorden D, van 58.5 duim en dikte van 4.5 duim in het vierkant, waarvan de scherpe kanten ter breedte van 1 duim zijn afgewerkt; buiten de boorden bevinden zich de tappen, waarvan de een ter lengte van 8.7 duim en de ander 14 duimen lang is, bij

welken laatsten het uiteinde ter lengte van 1.5 duim, vierkant is bewerkt, en beiden met een moer, op een aan deze uiteinden der as zich bevindende schroefdraad, ter lengte van 2.5 duim, worden opgesloten.

Aan de langste dezer beide tappen, is tegen een der stijlen een schijf E van geslagen ijzer van 22.7 duim middellijn en 25 duim dikte aangebragt, waarin de tap draait; deze schijf is met 3 tanden voorzien, welke in de inkeeringen van de genoemde ijzeren staaf vatten, en hierdoor in eenen vasten stand wordt gehouden; aan de buitenste oppervlakte van deze schijf bevinden zich twee gebogene ijzeren *haken*, welke ieder door eene veer worden gedrukt, en in de tanden vatten van eene andere ijzeren schijf F, van 12.73 duimen middellijn en van 1.6 duim dikte, aan den omtrek voorzien van 20 *tanden*, welke schijf door een gat van eene vierkante gedaante wordt vereenigd met het vierkant bewerkt gedeelte van het eene uiteinde der as en aldaar tegen de schijf E, door middel van de beschrevene moer wordt opgesloten.

Het midden van de as C, omvat eene metalen *moer* G, welke door 2 ijzeren platen met 4 schroefbouten is opgesloten; deze moer heeft met hare plaat 11.5 duimen hoogte en buitenwerksche breedte in 't vierkant van 6.8 duimen.

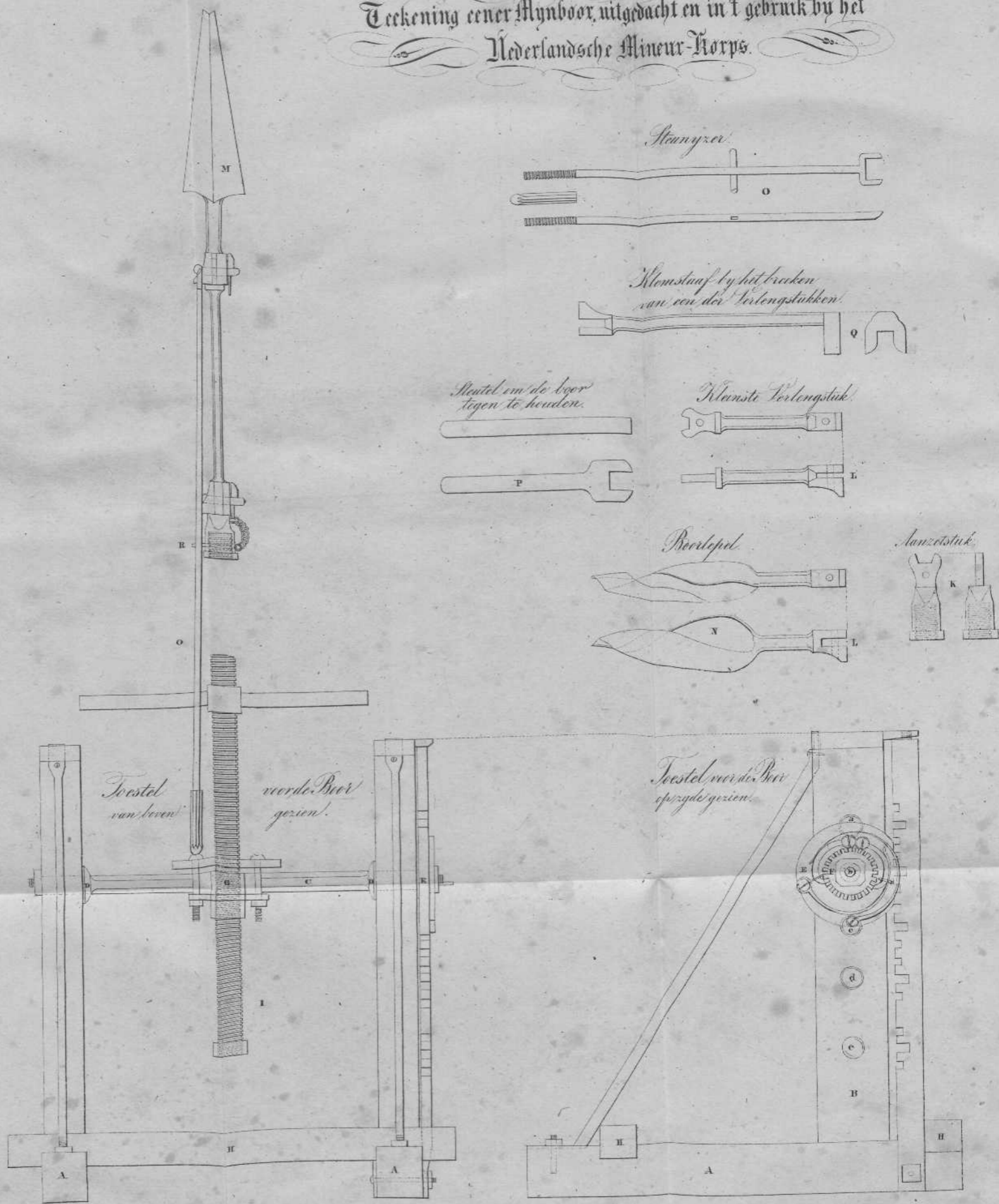
3°. Twee *ribbetjes* H, ter lengte van 94 duimen en 7.5 duim vierkant breed, ieder voorzien met twee inkeeringen, diep 3 duimen, welke op beide dorpels worden geplaatst.

4°. Twee *boorschroeven* I, waarvan de eene, tot den onderkant van den kop gemeten, eene lengte heeft van 73.5 duim, en de andere 50.5 duim, beiden ter dikte van 52 duim en schroefgang van 25 strepen. Op den kop dezer schroeven, welke 6 duimen hoog is, en waarin een ijzeren hefboom of zwengel, lang 60 duimen en dikte in middellijn van 3 duimen, is bevestigd, bevindt zich een schroefdraad tot vassing van:

5°. Een *aanzetstuk* K, bestaande in eene korte moer met haakvormige pen; deze pen grijpt in een haar aangemeten inkeeping L, welke den steel van het eigenlijke boorstuk met de schroef I in zamenhang brengt. Het aanzetstuk kan door middel van eene stift R, met den kop dezer schroef worden vereenigd.

6°. Onderscheidene *verlengstukken* van tweederlei

Teekening eener Mynboor, uitgedacht en in t gebruik by het
Nederlandsche Mineur-Korps.

Schaal van een Palm op den duim

Staat u H. K. van der ...

Printed and Published by
J. H. B. [illegible]

lengten: de grootste hebben, behalve de haakvormige pen, eene lengte van 49.5 duim, en de kortste van 26.5 duim, beide ter dikte van 3 duimen in het vierkant. Aan het onderende van deze stangen bevinden zich de inkepingen L, waarin de pen van een volgend verlengstuk wordt opgesloten.

7°. Twee *boorstukken* M en N. De boor M heeft de gedaante van eene afgeknotte driehoekige piramide, waarvan de zijvlakken naar binnen zijn gebogen: de breedte dezer boor van onderen is 13.5 duimen tusschen de ribben gemeten, en wordt gebezigd bij het naar boven boren, vooral in vaste grondsoort, kiezel, mergel, enz.; de naar binnen gebogen zijvlakken dienen om alsdan de losgewerkte specie door te laten.

De lepel N, in de gedaante van een uitgeholden halven kegel, waarvan het oppervlak spiraalvormig is omgebogen, met scherp geslepen randen, wordt gebruikt bij het boren in zulke rigtingen, waar men verplicht is om telkens de losgewerkte specie uit te halen; de wijde van den lepel, van onderen, is 10.5 duimen.

8°. Twee *steunijzers* O, waarvan het een ter lengte van 1.215 el en het andere 75.5 duimen lang is, beide dik 1.5 duim middellijn, van boven voorzien met een klaauw en van onderen met een schroefdraad, passende in een moertje ter lengte van 14 duimen, dienende om bij het vertikaal en onder een flauwen hoek, boven, bij het insteken van een verlengstuk, de boor te steunen.

9°. Een *sleutel* P, ter lengte van 40 duimen, dik 3.2 duimen, voorzien met een klaauw, tevens dienende om de boor tegen te houden bij het terugdraaijen der boorschroef.

10°. Eene *klemstaaf* Q, waarvan men zich bedient om, in het geval dat onder het boren een der verlengstukken kwam te breken, de boor weder los te krijgen.

nog uit het zamenstel van dit boorwerktuig, dat men ook onder *verschillende hoeken*, van 9 tot 9 graden in het vertikaal vlak, in alle rigtingen kan boren: daartoe is het noodig om de as slechts zooveel te draaijen, dat beurtelings een der haken, welke aan het grootste der beide raderen is bevestigd, komt te vatten in een der tanden van het kleinste rad, waardoor de as, bij hare omwenteling, in *veertig* verschillende standen kan worden bevestigd.

Hetgeen in acht te nemen is bij het gebruik maken dezer boor.

De constructie van dit werktuig is zoowel van toepassing bij het boren in *mijngangen* als in *galerijen*, en zoodanig ingerigt, dat twee man zeer gevoelig daaraan kunnen werkzaam zijn.

Bij het boren in de wanden van deze galerijen en gangen, bezigt men de *kleinste* der boorschroeven en de *korte* verlengstukken, uitgenomen dat men zich bij het vertikaal of onder geringe hoeken boren in galerijen, van de *grootte* boorschroef en de *grootte* verlengstukken bedient. Bij het horizontaal boren in het uiteinde eens mijngangs, maakt men ook van de *grootte* verlengstukken gebruik.

De vijf in iedere stijl van het toestel zich bevindende tapgaten, geven de verschillende hoogten aan waarin de as kan geplaatst worden om te boren; de hoogten waarop deze gaten boven de onderkanten van de *dorpels* A zijn geplaatst, zijn zoodanig geconstrueerd, dat de gaten *a* en *c* de uiterste punten zijn waarbij in enge mijngangen, in horizontale rigting nog kan geboord worden, om den zwengel vrij te kunnen bewegen; de gaten *b* dienen tot het boren in alle rigtingen in eene groote galerij; het punt *c* tot boring naar onderen en het punt *e* tot boring naar boven, beide in alle rigtingen in eenen engen mijngang (in welke twee laatste gevallen men op den bodem van den gang, een putje, ter diepte van 10 duimen, uitgraaft tot het vereenigen der verlengstukken voor het eerste, en ter diepte van 14 duimen tot het bergen van den onderkant der schroef in het tweede geval), terwijl men, eindelijk, bij het *hori-*

Over de rigtingen in welke men met deze boor kan werken.

Zoowel in de *horizontale* strekking, en in de *vertikale*, zoowel naar beneden als naar boven, volgt

zontaal boren, zoowel in de *gangen* als *galerijen*, naar verkiezing en naar het te bereiken oogmerk, van deze vijf verschillende as-soorten kan gebruik maken.

Bij het boren in horizontale rigtingen, loodregt in den zijwand van een gang, is het noodig, dat in den wand tegenover de plaats der boring, eene kleine opening van slechts 14 duimen diepte worde gemaakt tot inlating van het ondereinde der boorschroef.

Indien bij het in beweging brengen van de boorschroef, de moerplaat, welke zich onder aan dezelve bevindt, komt te stuiten aan de moer welke in het midden van de as is geplaatst, dan is dit het teeken, dat een verlengstuk moet geplaatst worden: daartoe plaatst men, indien de rigting in welke geboord wordt, zulks vordert, het *steunijzer* O, waarbij men zich ook van de *sleutel* P bedient; men draait nu de boorschroef in de tegenovergestelde rigting tot dat haar kop tegen de plaat der as sluit; men neemt het aanzetstuk uit, verbindt dit met een ander verlengstuk, welk laatste aan het vroegere wordt bevestigd en door een *spiebout* wordt opgesloten, als wanneer weder de boorschroef in de moer van het aanzetstuk wordt ingedraaid, de steunijzers weggenomen en op deze wijze met den arbeid voortgegaan.

Om te beletten dat er bij het opwaarts boren aarde op de plaat van de moer der boorschroef kome te vallen, bevestigt men een *blikken scherm*, welke zich door scharniertjes opent en met een paar haakjes wordt gesloten, aan het onderste verlengstuk, en wel boven op den uitsprong van de inkeeping of het gat der pen.

Bij het terughalen der boor, dient men indachtig te zijn, om de *stift* R in het aanzetstuk te bevestigen, en *geenzins* als men slechts de boorschroef terugdraait, om een volgend verlengstuk te kunnen aanbrenge.

Voordeelen, welke men vermeent, dat de constructie van deze boor heeft boven de zoogenaamde Russische of Elsner-mijnboor.

Het toestel der omschrevene boor behoeft, in welke rigtingen men ook in galerijen of gangen wil boren, *nimmer* op *schragen* geplaatst te worden, hetgeen

vooral bij het boren in vertikale rigtingen, zoowel naar onderen als naar boven, met de *Elsner*-boor het geval is: ontegensprekelijk eene groote zwarigheid, waardoor nien bij het boren veel zal gehinderd zijn. In andere hellende rigtingen *schudt* of *zwenkt* ook dit werktuig *niet*.

Alleen bij het, in de vertikale rigting naar onderen boren, schoort men de bovenkanten van de twee stijlen tegen de zoldering van de galerij of van den mijngang.

Wijders heeft nog de constructie van den toestel dezer boor *dit* voordeel boven de *Elsner*-boor, dat, wanneer men in een' engen mijngang *loodregt* in een der zijwanden of tegen de zoldering wil boren, men niet eerst een gat behoeft te maken, dat vooral tot een opwaarts boren in grond van weinigen zamenhang, aan groote zwarigheden onderhevig is.

Het vervoer en plaatsen van gezegden toestel in de mijngangen, is zeer gemakkelijk: men plaatst eerst een der dorpels, *het schoorijzer naar de zijde gekeerd in welke moet worden geboord*, alsdan de as in het tapgat van den stijl, vervolgens den anderen dorpel, bevestigt de as door middel der moeren en legt de twee ribbetjes H met hare inkeepingen op de dorpels. F. P. MASCHECK.

ERRATA.

Bladz. 252, tweede kol., reg. 7 v. o. staat. 60 duimen; lees. 6 duimen.
 " 251, eerste " " 14 v. b. " chaqun; " chacun.
 " " " " 25 " " hostile; " hostile.

IETS

over de laatstelyk, den 24ten Maart 1859, door den Engelschen kolonel PASLEY, te Chattam genomene proeven, om buskruid-ladingen onder water, door middel der Galvanische elektriciteit te ontsteken.

Het is geenzins ons voornemen, om hier de allezins welgelukte proeven, door den kolonel *Pasley*, — ook in het gebied der kunsten en wetenschappen, bij ons als een edele navorscher en behartiger bekend, — genomen, uitvoerig mede te deelen. Het zij voor ons oogmerk genoeg, om aan te stippen, dat dezelve achtervolgens den 16den November 1858, den 7den Februarij en den 27sten Maart 1859, op de Medway, tegen over de artillerie-werf te Chattam, genomen zijn, en wel, om watermijnen door middel der Galvanische kracht te ontsteken, met het doel, om de in de diepte der zee neêrgezonden of verzande scheepswrakken vaneen te doen slaan en boven te doen drij-

ven, of het opvisschen mogelijk te maken. Verder, dat deze belangrijke proeven, op afstanden van 500 tot 300 Engelsche voeten (91—132 ellen) tegen een wrak, op 50 dito voeten beneden het oppervlak des waters gezonken, gedaan, met den meest gewenschten uitslag bekroond en bereids in het *United Service Journal*, 1859, *Part. II*, alsook in het *Archiv für die Offiziere der Königlich Preussischen Artillerie- und Ingenieur-korps*, 3de Jahrg. 9de B., 5—4. S. 250—259, opgenomen zijn (1). Het is hier meer ons doel, den aandachtigen lezer op te merken, dat de hiertoe gebezigde geleiders nog geenszins die volmaaktheid schijnen te hebben, om dezelve in den niet geïsoleerden of naakten staat, en dus dadelijk met het water of met eenen vochtigen bodem in aanraking te brengen; wordende dezelve — blijkens het verslag dezer proeven — bij de Engelschen, even als in Rusland, nog met veel zorg en toestel in den geïsoleerden staat gehouden. Dit geschiedt vermoedelijk, omdat anders de wijze van souderen der reepstukken, of wel de geheele vorm der geleiders zelven geene genoegzame kracht van dadelijke voortplanting en tensie verschaffen, en daarbij dus nog alle die behoudmiddelen benoedigd geacht worden.

Men herinnere zich nu de proeven, welke herhaaldelijk door ons, in de jaren 1857—1859, in tegenwoordigheid van de officieren der bezetting van 's Bosch, en met den besten uitslag aldaar genomen zijn, waarbij geleiders in den eenvoudigen naakten, of niet geïsoleerden staat gebruikt werden, zoodanig vervaardigd, dat de verbinding der roodkoperen reepen, geene de minste anomalie, noch verlies aan voortplanting of continuïteit door de soudering, maar door gelijktijdige dadelijke aanraking van rood koper met rood koper, als uit éenen doorgaanden onafgebroken roodkoperen geleider kan beschouwd worden, met niet minder omslag of voorbereiding aldaar gebruikt, als met eene eenvoudig uitgeworpene scheepslijn. — Wij verwijzen dienaangaande naar het verslag van deze, en van alle door ons uit een krijgskundig oogpunt genomene, proeven, als de meest beslissende, op den 6den November 1858 (zie den *Nederl. Mil. Spectator*, 7de D, n°. 7, bladz. 147—148), zijnde de daarbij gebruikte reepvormige geleiders, naar eene nieuwe zamenstelling, op afstanden van 105 tot 150 ellen (344—492 Engelsche voeten), dwars door eene aarden borstweerd, door eene 40els breede natte gracht, en ongeveer 50 ellen door den bedekten weg en het glacis ingegraven, en nadat dezelve aldus 50 achtereenvolgende dagen in dadelijke aanraking met het water en met eenen vochtigen bodem gelegen hadden, gebruikt geworden.

(1) FRANKLIN in Philadelphia zijnde, ontstak reeds den wijngeest door een elektrischen schok die hij door het water van de rivier *Skuykill* gaan liet, gelijk ook de heer JALLABERT door het meer van *Geneve* deed.

Hieruit meenen wij de gevolgtrekking te mogen opmaken, dat, zoo niet het geheele galvanische toestel, dan toch de door ons gebezigde geleiders — voorwaar een der meest belangrijke onderdeelen voor elke gewisse toepassing der galvanische kracht op de ontsteking van mijnen — wel met die bij anderen nog in gebruik of beproefd, in doelmatige inrigting en eenvoudige toepassing, mogen wedijveren.

Om zich een denkbeeld te maken, met welke zorg en omslag de meergenoemde verdienstelijke kolonel *Pasley*, bij zijne, den 21sten Maart 1859, genomene proeven op de *Medway*, de gebruikte geleiders tegen de aanraking des waters heeft moeten beveiligen en compleet isoleren, waardoor derzelve aanwending, behalve het meer kostbare, ons vrij zamengesteld toeschijnt en voor een bespoedigend gebruik minder handelbaar maakt, deelen wij het volgende uit het daarvan gedane verslag mede: « In de eerste plaats werden deze geleiders (1) met « bindgaren (*tape*) omwikkeld en met een mastiek waterdicht be- « streken, daarna aan eene tweeduims breede strook van zeil- « doek of singel vastgenaaid en na wederom in gesmolten pek « gedompeld te zijn, nogmaals met bindgaren omwonden, als- « ook met een waterdicht mastiek overstreken; eindelijk, met hen- « nip omwikkeld, zoodat zij eene ovaalvormige doorsnede bekwa- « men.» (Zie *United Service Journal*, 1859, *Part. II*, p. 58.)

M.....

DE MAARSCHALK VALÉE TE ALGIERS.

De laatste veldtocht der Franschen op de Noordkust van Afrika, heeft de aandacht meer bijzonder getrokken op den man die aldaar het bewind voert, en wien de taak is opgelegd, om den krijgsgroep van het Fransche leger te handhaven. Alle berigten, die de persoonlijkheid van den maarschalk *Valée* betreffen, en ons tevens den toestand van het Fransche krijgsgewind aldaar, nader doen kennen, moeten derhalve welkom zijn. Om deze en gene redenen, nemen wij hier uit de *Allgemeine Militär-Zeitung*, van den 21sten Maart II. eenen brief over, uit Algiers geschreven, onder dagteekening van den 30sten Januarij II.:

« Wat ik over het vreemden-legioen geschreven heb, heeft mij sedert de overste *von Hulsen*, kommandant van het legioen bevestigd. Nieuws is hier niet voorgevallen (eene kleine scher-

(1) Er wordt niet gezegd van rood of van geel koper, evenmin of dezelve plat of rond waren. Bij eene menigte door ons genomene proeven, is het ons toegeschenen, dat bij gelijken omtrek of doorsnede, de roodkoperen reepvormige geleiders, boven alle andere de voorkeur verdienen. (Zie den *Nederl. Mil. Spectator*, VI. D. N°. 12, bladz. 261—273 en VII. D. N°. 7, bladz. 147—148.)

mutseling, in den namiddag van den 26sten Januarij, in de vlakke tusschen Duera en Bouffarik voorgevallen, kan men niet rekenen, daar zelfs het in de stad duidelijk gehoorde geweer- vuur, de wandelaars niet het minste verontrustte), dan alleen dat het Fransche ministerie andermaal een blijk zijner onbe- hendigheid gegeven heeft, door de herwaarts overgezondene kavallerie-eskadrons, gedeeltelijk met merriën, in plaats van enkel met ruinen bereden te maken. Op den 26sten Januarij was er wapenschouwing over de uit Frankrijk aangekomene kavallerie en de Afrikaansche jagers te paard, die gezamenlijk met Arabische hengsten voorzien zijn. Deze jagers, die anders door de juistheid hunner bewegingen en hunne rustige hou- ding, de algemeene bewondering wekken, konden hunne paar- den niet in toom houden, en men kan zich geen denkbeeld maken van het gehinnik en de verwarring, toen de hengsten de merriën van de aangekomene eskadrons ontmoeteden; hoe het daarmede voor den vijand gaan moet, begrijp ik niet. In het algemeen heeft de togt eener fransche kolonne veel van de vroegere rijkslegers; de tenten, legerkampvoorwerpen, het keukengereedschap en de vele aan de officieren behorende muil dieren, beslaan op den marsch driemaal meer ruimte dan de troepen zelve. Ook de oude bewapening: het omgorden der patroontassen en van het zijgeweer bij de infanterie, komt weder in gebruik.

« Wanneer de onzekerheid minder groot ware, en men op iets stellig rekening kon maken, zou ik den aanstaanden krijgstogt gaarne bijgewoond hebben; maar de maarschalk is een onhandelbaar mensch. Ik heb de schriftelijke vergunning van den Franschen minister van oorlog, om als vrijwilliger en op eigene kosten, aan den togt deel te nemen, en word bij die autorisatie uitdrukkelijk, zoowel vóór als gedurende de operatiën, ter beschikking van den maarschalk gesteld; maar daar hij, gelijk bekend is, de bevelen van den minis- ter niet eerbiedigt, altijd het tegendeel doet van 't geen deze wil, en in 't algemeen zich als een kleine koning gedraagt, zal het niet vreemd schijnen, inzonderheid als men daarbij zijn wantrouwen vooral jegens vreemdelingen paart, dat hij mij steeds zocht te ontwijken, en ik hem nog niet dan op zijne soirées heb kunnen naderen, tot welker bijwoning ik uitgenoodigd werd en die eenmaal 's weeks gehouden worden. Ook deze geeft hij eerst sedert het jongst verblijf te Algiers van den hertog van Orleans, en dat wel ten gevolge van de aan dezen gedane klagten, dat men in het geheel niet, of slechts na veel moeite en lang wachten, toegang tot den maarschalk konde bekomen. Hoe kan men echter in een salon, waar hij ieder der aanwezenden een paar woorden toespre- ken moet, veel over persoonlijke aangelegenheden zeggen? Om acht uren heeft de receptie plaats, en om negen uren

is de maarschalk verdwenen. Bij de receptie van den 27sten Januarij, kon ik niet nalaten mij bij zijnen schoonzoon, den heer de Salles, tijdelijken chef van den generalen staf, over de onzekerheid te beklagen, waarin men mij liet. Hij trok de schouders op en bragt mij tot den maarschalk; deze her- haalde juist dezelfde woorden als bij mijne eerste voorstelling: *Vous êtes venu pour voir le pays, c'est bien.* Op mijn ant- woord: dat ik wel is waar gekomen was om het land te zien, maar dat er thans niets te zien was, dat ik veelmeer de ex- peditië wenschte bij te wonen; dat hij, naar de bevelen van den oorlogsminister, mij eene bestemming mogt aanwijzen, en dat ik het liefst op de voorposten als ordonnans-officier wenschte geplaatst te zijn, gaf hij mij ten antwoord: *Oh, pour l'expédition, elle n'aura lieu que dans quelques mois, s'il y en aura encore une. — Eh bien, hernaam ik, s'il est ainsi, je n'ai pas envie de dépenser ici à Alger mon argent et mon temps à rien faire; je m'embarquerai cette semaine pour Tunis.*» Op het woord Tunis ontstelde hij en zag mij met strakke oogen aan; doch juist op dit oogenblik kwam zijne dochter en bleef hij mij het antwoord schuldig; wat hij daarbij gedacht heeft, weet ik niet. Tunis is hier echter een verboden naam en een verboden land. Ziedaar nu den man die hier despotisch en eigendunkelijk heerscht, volkomen zooals zijn luim en die van zijnen schoonzoon het goedvinden. Doch gelijk bij alle despotische lieden de vrees een heerschende karaktertrek is, zoo is ook de maarschalk Valée daarmede behebt. Hij wenscht den oorlog en vreest dien toch: van daar zijne afgemeten bevelen, om de vijandelijke aanvallen slechts af te weren, de operatiën niet buiten den kring der verschan- singen uit te breiden en den vijand meer door gevangenne- ming, dan door sabel en bajonet te verzwakken. Intusschen bevinden zich tegenwoordig in den omtrek van Algiers alleen, twee divisiën, of vier brigaden, te zamen 23,650 man, eene niet onaanzienlijke kavallerie en 150 stukken geschut, een ge- tal voor een leger van 50,000 man voldoende, geconcentreerd; daarbij heeft men het heerlijkste weder dat men wenschen kan; de vlakke is droog en de soldaat vol begeerte om zich met den vijand te meten. Desniettemin laat hij het eerste vuur der ligt ontvlambare Franschen in rook vergaan, blijft werkeloos en wekt gemor op in een strijdustig leger. Om dit laatste eeni- germate tot zwijgen te brengen, ondernam hij den togt van den 51sten December, die door de predikatie van den bis- chop van Algiers, den heer Dupuch, en door de in den *Mo- niteur* vermelde persoonlijke uitstekende daden, meer gewigt verkreeg, dan hij werkelijk verdiende. De maarschalk zoekt in 't algemeen elk onbeduidend gevecht een zeker gewigt bij te zetten, door een groot getal namen van militairen, die zich bijzonder zouden onderscheiden hebben, in zijne rapporten aan

te halen, doch wier bedrijf onder *Napoleon*, naauwelijks der aandacht waardig zoude gekeurd zijn. Kortom, de maarschalk heeft het hier naar zijn genoegen, lacht om alle uit Frankrijk hem toekomende bevelen, en weet hoe hij de Franschen te vreden moet stellen, namelijk door pralende woorden, die niets beteekenen. Zijne trotschheid is nog toegenomen, door dat het kabinet, na de ongelukkige gebeurtenissen in de vlakke, hem in zijne betrekking van gouverneur-generaal gelaten heeft. — Doch, ik kom nogmaals op zijne soirée's terug:

Ik ben op vele receptiën van vorsten geweest, maar de stijfheid, de schuwheid, de gedwongen etiquette, zooals die op de soirée's van den maarschalk heerschen, heb ik nergens aangetroffen. Behalve den hier aanwezenden jodenkoning (*roi des juifs*) heb ik geen enkelen inboorling opgemerkt, ja zelfs geen consul. Van officieren waren slechts generaals en andere staf-officiëren aanwezig; behalve den zwerm van adjudanten, was ik de eenige kapitein in het gezelschap. Het meest ziet men in des maarschalks nabijheid, als hem omzwermdende hommels, een aantal intendanten, die door hun' innemend geplooid gelaat en kruipend gedrag, hunne schelmerijen ten koste van het leger gepleegd, willen bemantelen. Zoolang de gouverneur bij het gezelschap is, staan zij allen als marionnetten, en slechts de diepe buigingen die zij maken, wanneer de graaf *Valée* hun een genadig woord toevoegt, getuigen dat zij levende wezens zijn. De militaire muziek voert middelerwijl, op de binnenplaats van het moorsch paleis dat de gouverneur bewoont, eenige fraaije stukken uit; de maarschalk is daarvoor geheel gehoor, het gezelschap rekent zich verplicht, eveneens te doen, om den muzikalen gouverneur te behagen. Zoodra hij zich verwijdert, houdt ook de muziek op, en nu wordt het gezelschap levendig. De heer schoonzoon, 's vaders weérklank, die hem in alles nabootst, wordt thans de ziel van het onderhoud; ieder dringt zich om hem heen, om een' welwillenden blik te bekomen, en ik weet met der daad niet, wat meer te bewonderen, of het huichelachtig gedrag der staf-officiëren jegens eenen parvenu, of de schijnheilige en sluwe houding van den luitenant-kolonel *de Salles*, die voor ieder een lachje, een handendruk, en voor allen diepe buigingen gereed heeft. Een bedaard toeschouwer, die niets najaagt, ziet slechts bedriegers en huichelaars rondom zich, waarvan de een het den anderen in schijnheiligheid en leugen zocht af te winnen. De hier aanwezende admiraal gaf mij zijne bevreemding te kennen over mijn ongedwongen gedrag als Duitscher; ik zeide hem op mijne beurt, dat ik mij niet genoeg verwonderen kon over het stijve en kruipend gedrag der anders in elk opzigt luchthartige, steeds luidruchtige en den boventoon voerende Franschen: *Que voulez vous*, antwoordde hij, *dans ce temps de détresse, où les ambitions ne peuvent assez vite se rassasier, c'est devenu de mode;*

c'est le seul moyen d'attrapper des avancemens et de décorations, hors d'âge et hors de mérite.» Deze man oordeelde juist, gerekend naar de vele jonge staf-officiëren die men hier ziet rondloopen. Vraagt men deze lieden, waar zij als luitenant of kapitein gediend hebben, dan zullen onder tien, gewis negen antwoorden: *J'ai été aide-de-camp chez tel ou tel général.* Ziet men eenen marechal-de-camp (generaal majoor) dan meent men, naar het getal zijner adjudanten en ordonnans-officiëren gerekend, dat het een kommanderend generaal van ten minste 50,000 man troepen is. Inderdaad, ieder jong mensch in Frankrijk wil slechts bij den generalen staf dienen, want dáár is de eenige trap langs welken men in korten tijd het tot eene aanmerkelijke hoogte kan brengen; wat hier het nepotismus niet doet, dat heeft de hertog van *Orleans* bewerkt, door zijn opmerkelijk gezegde: *Il faut refleurer et rajeunir ces vieilles têtes*; welke woorden hem in de schatting van het leger zeer benadeeld hebben. Het is derhalve geen wonder, dat men bij de regimenten van linie zulk een groot getal luitenants en kapiteins met grijze kruinen aantreft, die reeds in de jaren 1806 en 1809 in het veld hebben medegestreden. Zij komen niet verder, uithoofde dat de adjudanten bestemd zijn om de openvallende plaatsen onder de staf-officiëren aan te vullen. — Doch ik vrees dat mijn berigt te uitvoerig zal worden; ik zou mij dan ook niet zoolang met den maarschalk *Valée* opgehouden hebben, indien het fransche kabinet niet juist op dezen man zijn geheel vertrouwen had gevestigd voor de toekomst van een der uitstekendste van Frankrijks bezittingen. Gij kunt dit berigt gerust de meest mogelijke publiciteit geven; ik blijf u borg voor het bovengezegde; en wat de sterkte van het leger aanbelangt, 's Konings adjudant, de generaal *d'Houdetot*, die in Duera kommandeert, is mijn zegsman; deze zeide tot mij de voor het leger niet zeer vlejende woorden: *Que les Arabes viennent, je ne les crains pas; moi seul j'ai plus de 10,000 hommes sous mon commandement!* De Franschen ontboezemen in het algemeen gaarne hunne klagten tegen vreemdelingen, om dezelve in Europa bekend te doen worden; want onderling vertrouwt de een den anderen niet; ieder ziet zijn makker met wantrouwen aan. Dit is de bedroevende *esprit de corps* der officieren van het Afrikaansche leger.

«Zooeven verneem ik door den consul-generaal, die mijne passen gevisceerd heeft, dat volgens hier ontvangen naauwkeurige berigten, de geregelde infanterie van *Abd-el-Kader* uit 12,000 man, en zijne artillerie uit 10 batterijen van 6 stukken ieder, bestaat; de sterkte zijner kavallerie kan men niet berekenen. De bij den consul ontvangen tijdingen, bevestigen mijn berigt van 24 Januarij, over het plan van den veldtocht des vijands. Ook de consul heeft langs geheime wegen

vernomen, dat de Emir den Franschen hetzelfde lot bereidt, als zij in Rusland ondergingen, of hen wil noodzaken tot het sluiten van eenen vrede, onder nog hardere voorwaarden dan de generaal *Bugeaud* aan de Tafna moest aannemen. Wanneer men hier, op de plaats zelve, naauwkeurig bekend wordt met het toenmalig lot van den armen *Bugeaud*, dan moet men het slechts betreuren, wanneer men hem door de Parijsche drukpers zoo gehavend ziet. Van *Abd-el-Kader's* zijde door onderhandelingen opgehouden, werd de veldtocht bij de grootste hitte ondernomen; tegenover den vijand op het slagveld aangekomen, waren er van de 800 muil dieren, die de levensmiddelen droegen, nog 25 over; de paarden vielen van wege de hitte er bij neer, en de menschen werden waanzinnig door den sterken zonnegloed. Met dit reeds tot de helft zamengesmolten leger en zonder levensmiddelen, kon hij onmogelijk eenen slag wagen. Aan eenen terugtocht was niet te denken; hij verlangde diensvolgens te onderhandelen, en moest, om het leven der hem nog overblijvende manschappen te redden, elken voorslag van *Abd-el-Kader* aannemen. *Abd-el-Kader* schreef nu den Franschen het traktaat van de Tafna voor, en de generaal *Bugeaud* was genoodzaakt, indien hij de zware verantwoording der opoffering van duizenden Franschen door een' smadelijken dood, niet op zich laden wilde, om toe te geven. De Parijsche drukpers mag nu klagen zoo luid zij wil; is zij onkundig van de zaken, dan moge zij zich laten terrecht wijzen; maar te willen staande houden, dat de generaal *Bugeaud* het verdrag niet had behooren aan te gaan, grenst aan dolzinnigheid. Hij moest wel toegeven. De vijand had hem het mes op de keel gezet, en *Abd-el-Kader* zelf kan het zich niet vergeven, dat hij het verdrag heeft aangegaan, hoe voordeelig het voor hem ook was. Hij had de Franschen in zijne magt; hij kon ze vernietigen en door hunne verdelging, door het bloedbad, had hij meer aanhangers voor zich gewonnen, dan het hem immer gelukken zal er weder te bekomen. Wie weet hoe het met Algiers zou gesteld geweest zijn, indien de Emir toenmaals stouter ware geweest. Ik begriep niet, waarom de generaal *Bugeaud* in de kamer niet voor de waarheid is uitgekomen.

«Men bedriege zich niet ten aanzien van het arabische karakter; de Arabier houdt den oorlog voor iets geheel anders dan de Franschman. Hij strijdt voor zijn regt, voor het land en de godsdienst zijner vaderen; hij kan zich geheel aan de door hem voor heilig gehouden zaak toewijden. Is eenmaal de oorlog begonnen, dan denkt hij slechts daaraan; en weet hij dat zijne vrouw in veiligheid is, dan bekommert hij zich om niets meer. Een mijner vrienden, een kolonist, had vijf Arabieren in zijne dienst; zij stelden een groot vertrouwen in hunnen heer, want zij gaven hem zelfs het door hen opge-

spaarde geld in bewaring. Toen *Abd-el-Kader* den oorlog verklaarde, zeiden zij tot hunnen meester: «Heer, onze broeders roepen ons; wij moeten u verlaten!» Alle vertogen, dat zij hier veilig en vrij van allen nood waren, bij hunne landgenooten hun daarentegen ontberingen te wachten stonden, hatteden niets, noch konden hen terughouden. De sober- en matigheid van den Arabier, vreemd aan alle hartstogten, behalve aan dien van den fanatieken godsdiensthaat, zijn oorzaak dat zij de grootste bezwaren en ontberingen met gemak verduren. Hoe geheel anders is het daarentegen bij de Franschen, die in dit land geen togt ondernemen kunnen, zonder een' schrikbarenden toestel van alle mogelijke geriefelijkheden achter zich mede te sleepen, en die desniettemin, in tijd van nood, op het oogenblik van gevaar, aan alles gebrek hebben. Is de Franschman op marsch, dan denkt hij aan buit, aan de eerste herberg die hij ontmoeten mag, om zich aan brandewijn en wijn te verkwikken, of zijne oogen zien begeerig naar de marketentsters rond; bovendien is de tegenwoordige Fransche soldaat een veel grooter dronkaard dan men ergens in Duitschland vinden kan. Dronkenschap, speelzucht en nog grovere buitensporigheden, zijn aan de orde van den dag en in 't gevolg van het Fransche leger. Dit alles ontzenuwt de soldaten en is de oorzaak van de vele hier heerschende zielen- en lichaamskwalen. Niets van dit alles wordt bij den Arabier gevonden; van daar dat hij het verre op den Franschman wint in het verduren van allerlei ongemakken; een handvol gepelde gerst of boonen, of bij gebrek daarvan, eenige wortelen, zijn hem een voldoende voedsel voor verscheidene dagen; hij wordt niet zoo sterk als de Franschman door den dorst gekweld, dewijl hij noch wijn, noch brandewijn kent, want het bovenmatig gebruik dier dranken, verwekt alleen den brandenden, folterenden dorst.

«Eindelijk zijn de zoolang, zoo reikhalzend verwacht wordende 4 kompagnien jagers van Vincennes (*chasseurs tirailleurs modèle de Vincennes*) uit Frankrijk alhier aangekomen. Van deze verwacht Frankrijk, de groote natie, de zege en alle geluk! Waarlijk, wanneer men thans het Fransche leger gadeslaat, met al zijne nieuwe proeven en wederverwerping derzelve, nu een slechten en morgen een nog slechteren maatregel invoerende, of eene zaak voor nieuw uitventende, die bij andere legers reeds sedert vijftig jaren als deugdelijk beproefd, aangenomen is; dan meent men in de Franschen een nieuw ontstaan volk te zien, welks gevormd wordend leger zijne leerjaren aanvangt; en niemand zal willen gelooven, dat *Napoleon*, deze groote leermeester, een geruimen tijd aan hun hoofd stond. Deze bevocht de zege bij de Pyramiden en bij Austerlitz, zonder *tentes du nouveau et de l'ancien modèle*, zonder *couverture double en laine* voor elken soldaat,

zonder *souliers impénétrables*, zonder roode broeken, wier bovengedeelte van de knieën af, van linnen is, eindelijk, zonder de overige lastige pakkaadje van het tegenwoordige fransche leger, hetwelk vroeger de Duitsche legers in *Napoleons* oog zoo belagchelijk maakte. Ik herinner mij, hoe de Franschen in 1813, 1814 en 1815, de lytewken, kufkas of poolische rokken, alsmede de papp-czako's van de pruisische landweer, voor eene bespottelijke kleeding verklaarden, en thans hebben diezelfde Franschen juist dergelijke bespottelijke kleedingstukken en hoofdbedekking, hier te lande en in Frankrijk, zeer gepast geoordeeld en aangenomen. De jagers van Vincennes heb ik in het verleden jaar in het legerkamp van Fontainebleau zien schieten en manoeuvreren. Voor de Franschen en de daarbij tegenwoordige vreemde vleijers, was het voorzeker eene buitengewone vertooning, de manschappen liggend of zittend te zien laden en schieten, dat zij met getrokken bussen en drie klapvisieren, op 500 schreden, eenige malen het wit troffen, en op het achterstel van het paard eens ligten kavalieristen konden manoeuvreren. Voor mij had zulks niets verassends, want deze *chasseurs modèle* komen in geen vergelijk met onze brave saksische ligte infanterie, met de geoefende jagers der pruisische bataillons, evenmin als met de oostenrijksche troepen derzelfde wapensoort, en zouden het bezwaarlijk durven wagen, zich met deze in Duitschland sedert lang bestaande troepensoorten, te meten. In Frankrijk, zoowel als hier te lande, heb ik de fransche leger-inrigtingen, derzelve marsch- en leger-orde, kortom het administratie-wezen onder alle opzichten, de verplegingswijze niet uitgezonderd, naauwkeurig onderzocht en leeren kennen, en ten gevolge daarvan moet ik zeggen, dat ik mij, bij de vergelijking daartegen met onze voortreffelijke deutsche legers, waar juistheid, orde en eenvoudigheid, een geregeld, niet aan eeuwigdurende en nuttelooze veranderingen blootstaand stelsel heerscht, niet begrijpen kan, hoe de Franschen altijd den oorlog tegen Duitschland prediken kunnen. Men kan gewis, met volle zekerheid staande houden, dat onze Fransche naburen, in den strijd met Pruisen alleen, te kort zouden schieten. Konden de Franschen het slechts zoóver brengen, dat zij van de deutsche letterkunde meer werk maakten, dan zouden zij zich ook met onze deutsche militaire litteratuur meer bezig houden, en zouden dan beschaamd staan, dat wij hen onder alle opzichten verre vooruit zijn, en dat bij ons reeds sedert lang inrigtingen bestaan, die zij voor nieuwe uitvindingen doen doorgaan. Als eene uitzondering moet dan ook gelden, dat bij de weinige hier in gebruik zijnde percussie-geweren, de zundkapjes, in plaats van, zooals bij ons nog voor anderhalf jaar, in een zakje aan den patroontas-bandelier voorhanden, bij de Franschen aan de patronen zelve bevestigd zijn. De *nouveaux*

fuseés perfectionnées, om projectielen op eenen grooten afstand te werpen, waarvan ik in 1834 te München, en in 1839 te Weenen proeven zag nemen, en die de Franschen nu als eene nieuwe uitvinding doen voorkomen; moeten thans tegen de onbereikbare Arabieren aangewend worden, in de hoop van hen met dezelve te verdolgen. — Met twee stoombooten zijn, behalve de troepen, alhier weder eenige generaals met hunnen talrijken stoet van adjudanten, aangekomen, zoodat men thans reeds op de 800 man troepen, een generaal met acht adjudanten en ordonnans-officieren telt. Deze heeren schijnen hier hunne oefenschool te willen houden! eene groote eer voor *Abd-el-Kader!* — Het tegenwoordige fransche leger heeft niets waarop het zich verheffen kan, dan op de *anciennes gloires de la république et de l'empire*; deze herinneringen maken hen trotsch, zij wanen er de geheele wereld mede te kunnen overwinnen; maar dit is even belagchelijk, als wanneer de soldaten van den Paus, met den roem hunner voorgangers, de romeinsche legioenen der Cezars, wilden pralen. De menigvuldige misdrijven tegen de subordinatie, geven de blijken van de demoralisatie in het leger; volgens een juist heden openbaar gemaakt verslag van den eskadrons-chef van den staf *de Courtigis*, worden van het leger jaarlijks $\frac{3}{4}$ ten honderd van deszelfs effectief, naar de straf-kompagnien gezonden, en van deze gestrafte soldaten keeren slechts 3 ten honderd als verbeterd naar hun korps terug. Deze getallen geven een doorslaand bewijs, wat men van zulk een leger te wachten heeft.»

B.

NIEUWE BEWAPENING DER INFANTERIE.

Onder dezen titel leverde de *National* van den 18den Februarij II. een in vele opzichten te merkwaardig artikel, dan dat wij de gelegenheid van eenige ruimte beschikbaar te hebben, zouden verzuimen, om een belangrijk vraagstuk van den loopenden tijd toe te lichten, en 't welk een zeker tegenwigt oplevert omtrent denkbelden, die meer algemeen gekoesterd worden. Het vraagstuk zelf is toch te merkwaardig, dan dat men hetzelve door te eenzijdige beschouwing, onvolkomen zoude mogen oplossen. De fransche schrijver schijnt het volle gewigt van zijn onderwerp te hebben ingezien, en het is daarom dat wij zijne denkbelden *in extenso* overnemen.

Het geweer is het beste oorlogswerktuig dat de menschen uitgevonden hebben (1). Deze lof op het draagbare vuurwapen,

(1) Mémoires de NAPOLEON, Tome I, (MONTHOLON).

uit den mond des grooten meesters in de oorlogsvoering, bevat eene onweerspreekbare waarheid.

Met 10 grammes van een weinig kostbaar, spoedig vervaardigd en eenvoudig kruid, kan het munitie-geweer op duizend ellen afstands, en zelfs verder, looden kogels van 't gewigt van 25 grammes werpen; op 100 en 150 ellen afstands zijn de schoten vrij zeker; op 200 en 300 ellen rigten zij zich met zekerheid op de voorwerpen van eenige regtstandige uitgebreidheid en zijn zeer moorddadig. Het geweerschot is zóó snel, dat het, niet zonder alle juistheid, op een gegeven punt, tot driemaal in eene minuut vuur kan geven.

De zamenstelling en het onderhoud van het geweer zijn niet zeer kostbaar en vrij gemakkelijk.

Om het geweer te dragen en te gebruiken, wordt slechts één man vereischt: overal waar de mensch doordringt, komt ook het geweer. Met levensmiddelen voor vier of vijf dagen, met hunne wisselkleedingstukken, hunne bewapening, met de noodige munitie voor het hardnekkigst gevecht van verscheidene uren duurs beladen, en met het geweer op den schouder, doorstaan de soldaten de zware inspanningen der geforceerde marschen en der lange dagen van den slag; op de stem van den bevelvoerder, marcheren zij in digtgesloten bataillons, met een hecht en naauw aaneenverbonden front, even als de muur van een bastion; of zij verspreiden zich met de snelheid der gedachte, en ijlen, als behendige tirailleurs, dwars over het veld, leggen zich neder, staan weér op, springen breede slooten over, beklimmen steile hoogten; vervolgens, op het eerste signaal, sluiten zij zich weér aanéén, vormen pelotons, om op nieuw ondoordringbare massa's daar te stellen.

Eindelijk, wanneer de laatste patroon verschoten is, wanneer men door den schok moet aanvallen, en den schok moet weérstaan, wanneer men den vijand man voor man moet aanvallen of afwijzen, dan is ditzelfde geweer, dat de dood van verre bragt, vreeslijk van nabij; want het is te gelijk een vuurwapen en een blank geweer, en wel een blank geweer, dat honderdmalen geduchter, honderd malen sterker is dan de sabel of degen. Met een oogopslag is het front van dien troep, waar zulk een levendig en moorddadig vuur van uitging, met eene driedubbele rij bajonetten gewapend, ware pieken, op welke de stormaanvallen der kavallerie magteloos gebroken worden. Welk oorlogswapen heeft, 't zij bij de oude, 't zij bij de nieuwere volken, zoovele en zoo voortreffelijke eigenschappen in zich vereenigd?

In weerwil van alle deze voordeelen, is het munitie-geweer echter, onder vele opzigten, een gebrekkig wapen en nog verre van de volmaking bereikt te hebben. Sedert het begin der vorige eeuw, is het geweer het wapen der Europesche infanterie geworden, met uitsluiting van musket en piek; en deze lange ondervinding heeft eene talrijke reeks gebreken doen uitkomen, die hetzelfde voor het overige, meerendeels, met het eerste der genoemde wapenen, dat het vervangen heeft, gemeen heeft.

Wanneer de dampkring vochtig is, is het geweervuur onzeker; is hij regenachtig, dan mislukt het geheel: ziedaar het hoofdgebrek.

De lading van het geweer aan de monding, is niet zonder gevaar; de laadstok raakt te ligt verloren.

Het geweer vervuult en verwarmt zich te spoedig. Het zundgat kan verstopt geraken.

De vuursteen geeft niet altijd het noodige vuur voor de ontbranding van het kruid; hij slijt schielijk en breekt somwijlen, en dan verliest de soldaat met eenen anderen steen op het geweer te zetten, een kostbaren tijd.

Het werktuiglijk gedeelte dat strekt om de vonk op het laadkruid van de pan te brengen, is te veel zamengesteld en bederft te spoedig in de handen van den soldaat. Het hout of de affuit, waarin de geweerloop besloten is, is almede aan menigvuldig gebrek of bederf blootgesteld.

De terugschok is vrij sterk; zijne hevigheid vermoeit den vurenden, en maakt de jonge soldaten zoo bevreesd, dat zij weerhouden worden van juist te rigten.

Het vuur uit het zundgat doet eveneens nadeel aan de juistheid van het schot.

Alhoewel het geweer met zijne bajonet minder dan vijf kilogrammen weegt, oordeelt men het echter nog te zwaar.

Eindelijk verlangt men van het geweer een juister en zelfs sneller schot.

Reeds in het midden der 18de eeuw, werden verscheidene dier onvolkomenheden zoo algemeen erkend, dat zij bij den vermaarden maarschalk *van Saven* zeer ernstige bedenkingen deden opkomen over het onvoldoende van het geweervuur, opmerkingen die zeer juist waren, alhoewel gepaard gaande met geheel verkeerde inzigten, omtrent de zamenstelling der vuurwapenen (*zie zyne Réveries*).

Maar de achtervolgelijke vooruitgang van de oorlogskunst, sedert den dood van den overwinnaar van Fontenoy, hebben nog levendiger al de gebreken doen gevoelen, die wij daar zoo even opsomden.

Aldus hebben de aangenomen gewoonte, om bij alle weersgesteldheid en in alle jaargetijden te strijden, het aanhoudend gebruik van het bivouac, de afschaffing van de tenten, maar al te bitter de werking van de vochtigheid op het kruid beezen.

De beweegbaarheid van de kavallerie, zoo manoeuvrevaardig, zoo snel, zoo krachtig geworden in de hand van den vermaarden *Seydlitz*, in onze dagen roemrijk nagevolgd, zoo niet overtroffen, heeft de noodzakelijkheid doen inzien, om het front der gedeploijerde infanterie en de zijde harer carrés met een nog zekerder, van verre nog moorddadiger en meer onderhouden vuur te voorzien.

De ongehoorde snelheid der strategische marschen en der bewegingen op het slagveld, hebben met regt grond gegeven om over de zwaarte van het geweer, over de te veelvuldige verwisselingen en herstellingen die het vereischt, te klagen.

De invoering van het tweegelederen-vuur en van het tirailleur-vuur, het getal der in de gevechten geloste geweerschoten verdubbeldende, heeft levendig het ongemak van de spoedige vervuiling van den loop en van het zundgat doen gevoelen.

Intusschen is het geweer echter sedert anderhalve eeuw, niet

in denzelfden staat gebleven. In dit tijdsverloop zijn onder vele opzichten, aanzienlijke verbeteringen aan hetzelfde aangebracht, 't zij in de samenstelling van het wapen, 't zij in de middelen van deszelfs gebruik. Het werktuiglijke gedeelte dat het vuur voortbrengt, is eenigzins vereenvoudigd, is hechter en beter bearbeid geworden; vernuftiger, spaarzamer wijzen zijn uitgedacht geworden voor de vervaardiging van de lade; het geweer is ligter gemaakt, de loop verkort, de bajonet verlengd; eindelijk, men heeft de kruidlading vermindert, en — 't geen een groot voordeel was — haar met den kogel in dezelfde patroon besloten. Maar deze, alhoewel ontegenzeggelijke verbeteringen, hebben slechts het stelsel van het wapen verbeterd, en het was dit stelsel zelf, dat men zou hebben moeten veranderen.

Vele lieden, en vooral dezulke die geen denkbeeld hebben van al de vereischten waaraan elk oorlogswapen onvermijdelijk moet beantwoorden, hebben over de traagheid geroepen, waarmede Frankrijk tot de hervorming van het munitie-geweer overging. Sedert twintig jaren hebben wij de hevigste klagen hooren opgaan over den onwil en de onbekwaamheid van het artillerie-committé, en wel uit den mond van lieden die geen letter van het vraagstuk begrepen, waarvan zij eene onmiddellijke oplossing verlangden, en die zich steeds beijverden, om de aanstaande vervanging van het in gebruik zijnde geweer, door het een of ander wapen hunner uitvinding, bij deze of gene vreemde mogendheid aan te kondigen; terwijl op het oogenblik zelf, dat wij dit schrijven, alle vreemde staten zich nog met het nemen van proeven bezig houden over het beste wapen, dat het tegenwoordig wapen der infanterie zou kunnen vervangen. In Engeland, alwaar het fabrikaat der oorlogswapenen ieder vrij staat, en dus aan de mededinging onderworpen is, in Engeland is men te dezen aanzien nog niet verder gekomen, dan in de landen waar dit fabrikaat door het gouvernement aan een monopolie en aan het artillerie-korps onderworpen is.

Zóó gewichtig was het onderhavige vraagstuk en zóó moeilijk deszelfs oplossing! De stelsels en de uitvinders van vuurwapenstelsels hebben nimmer ontbroken; men kan zich daarvan gemakkelijk overtuigen bij het doorloopen der rijke galerijen van St.-Thomas d'Aquina. Wij zullen in 't voorbijgaan, en voorzeker tot groote ergernis van vele nieuweheidsuitventers, zeggen, dat er weinig dier aldus genoemde uitvindingen zijn, die men niet in den tijd der 17de en 18de eeuw, op den catalogus der artillerie wedervindt.

Maar de uitvinders van voor den oorlog wezenlijk nuttige en bruikbare zaken, zijn buitengewoon schaars, en zijn dit altijd geweest.

De lange op onze revolutie-oorlogen gevolgde vrede, de in drie-en-twintig jaren van aanhoudende gevechten, verkregene ondervinding, hebben zeer natuurlijk aan het vernuft der nieuweheidszoekers, aan de bekwaamheid der opmerkzame lieden eene groote vlugt gegeven. Men zou geheele boekdeelen kunnen opvullen, louter met de wijzigingen uiteen te zetten die voor het munitie-geweer zijn voorgesteld, en der min of meer

nieuwe stelsels, die men uitgedacht heeft om hetzelfde te vervangen.

Intusschen kan men alle ernstig ondernomen theoretische en praktische proeven, in drie hoofdklassen rangschikken.

De eerste klasse bevat alle wapenen, waarin de lading aan den kulas, in plaats van aan de monding geschiedt. Dit ladingstelsel, 't welk in de oogen der gewone lieden voor eene groote nieuwigheid doorging, is niets anders dan een uit de vorige eeuw weder opgewarmd denkbeeld. Theoretisch beschouwd, biedt dit stelsel groote voordeelen aan: het vergunt den laadstok weg te laten; het schot kan sneller gegeven worden; het laden is nu zonder gevaar, en, wat meer zegt, de kogel kan zonder tijdverlies en met zekerheid ingeperst worden. Maar in de praktijk van den oorlog is het er geheel anders mede gesteld. Door het laden van het geweer aan den kulas, bederft het spoedig, ten gevolge van de scheikundige en mechanische werking der gazen, uit de ontvlaming van het kruid voortkomende; en het geweer is weldra voor de dienst onbruikbaar.

Ten beste genomen, goed voor jagers, die veel zorg voor hun geweer kunnen dragen en in acht nemen, die met zwakke ladingen schieten, omdat hun schot niet ver behoeft te dragen, waren dergelijke wapenen reeds aanstonds naar waarde geschat: de ondervinding was noodeloos. Men heeft dezelve echter willen nemen, en zij heeft ieder overtuigd, met uitzondering van degenen die er belang bij hebben, om de best gestaafde uitkomsten te miskennen.

Aan een' noodlottigen invloed toegevend, paste het artillerie-committé het stelsel der lading aan den kulas op het walgeweer toe; weggesleept door de overtollige en nuttelooze uit Afrika gekomen rapporten, door overijlde proeven, deed hetzelfde, in 1851, tienduizend walgeweren met beweegbaar staartstuk vervaardigen, en thans is hetzelfde genoodzaakt, deze geweren, door andere die aan de monding geladen worden, te doen vervangen: op die wijs is nagenoeg een millioen verloren gegaan, doordat men namelijk gehoor gegeven heeft aan onkundige lieden, toegegeven aan waanwijze vorderingen. (1).

In de tweede klasse zullen wij rangschikken al de wapenen, bij welke men het pankruid door een slagkruid, en het stelsel der ontvlaming, door middel van de vonk uit den vuursteen getrokken, door de ontvlaming door middel van den schok vervangen heeft. Deze wapenen, percussie-wapenen geheeten, hebben onmetelijke, onbetwistbare voordeelen boven de vuursteenwapenen: zij geven, in weerwil van de grootste vochtigheid, den hevigsten regen, een zeker vuur; zij hebben het nadeel niet van het vuur uit het zundgat bij het vuursteen-geweer; hun schot gaat zeer snel af, zij zijn schier aan geen weigeren onderhevig; eindelijk, om niets te vergeten, zij bevrijden van de verwisseling der vuursteen.

(1) Deze walgeweren hebben bovendien een hoofdgebrek in hunne vervaardiging; zij zijn van binnen getrokken, en het spoor daarvan is zoo sterk, dat zij den kogel scheuren en de juistheid van het schot verminderen, in plaats van die te vermeerderen.

De derde klasse bestaat uit eene enkele en opmerkelijke uitvinding, die van een geweer, losbrandende met ingedreven kogel, zonder behulp van den hamer, en aan de monding geladen wordende.

Wij moeten ook, schoon slechts bij wijze van aanbaling, nog melding maken van de ongelukkige pogingen der nieuwheidszoekers, die, stouter, logischer misschien dan alle andere lieden van hunnen stempel, de oplossing van het vraagstuk der vuurwapenhervorming op een nog hooger standpunt gezocht, en getracht hadden om het kruid door eene andere voortdrijvende kracht te vervangen. Deze pogingen moest men niet geheel laten varen, want het kruid is ongetwijfeld niet het laatste en uiterste middel der scheikunde op de oorlogskunst toegepast.

Na twee-en-twintig jaren ondervinding en discussien, heeft het percussie-toestel de overhand op het vuursteenstelsel behouden; hetzelfde is nu in Frankrijk aangenomen, en vroeg of laat zal het onvermijdelijk overal ingevoerd worden: dit is eene zaak door den tijd en de ondervinding beslist.

Naar alle waarschijnlijkheid zal de nieuwe indrijvingswijze van den kogel, die insgelijks eene lange worsteling heeft moeten doorstaan, op een, alhoewel, klein gedeelte van de draagbare vuurwapenen toegepast worden. Daar deze wijze onafhankelijk is van de ontvlammingswijze der lading, zal zij zich zeer goed met de vestiging van het percussie-stelsel vereenigen.

Twee-en-twintig jaren om eene, schijnbaar althans, eenvoudige verandering in te voeren, om slechts de wijze waarop het vuur aan de lading mededeelt, te veranderen — dit schijnt boven mate lang! Intusschen is er geen tijd verloren gegaan; wij zullen meer zeggen en verklaren, dat men zich te veel gehaast heeft met het nemen van een besluit, en dat de aan dit zwaarwichtig stuk gegeven oplossing, niet voldoende, niet volledig is.

Ons geuit gevoelen zal iedereen deelen, die het finantieel en staatkundig belang der verandering van het munitie-geweer, de praktische moeilijkheden die men heeft moeten te boven komen, en die welke men niet heeft kunnen uit den weg ruimen, zal willen onderzoeken.

Uit het finantieel oogpunt beschouwd, zal de aanneming van het percussie-stelsel eene uitgaaf van ten minste twintig millioenen veroorzaken, indien men de drie millioenen vuurwapenen welke Frankrijk bezit, veranderen wil.

Staatkundig gesproken, kan men zeggen, dat de krijgsmagt van Frankrijk door eene overijde verandering in de bewapening zijner troepen, ernstig in gevaar kan gebracht worden, en dat zulks des te gereeder gebeuren kan, omdat, wij herhalen het, nog geene vreemde mogendheid de bewapening zijner troepen gewijzigd heeft.

Wat de te overwinnen moeilijkheden betreft, deze zijn talrijk.

Om het percussie-stelsel op het wapen der infanterie behoorlijk toe te passen, zou men in de eerste plaats moeten geslaagd zijn in de vervaardiging, zonder gevaar, door spoedige en een-

voudige middelen, van een goedkoop laadkruid, in zoodanige verhoudingen, dat deszelfs vervoer en gebruik, om zoo te spreken, volstrekt geen gevaar van ontbarsting opleverde; vervolgens behoorde het onvermijdelijke, vernuftig uitgedachte, economische zundkapje uitgevonden te zijn om het laadkruid te kunnen bevatten, en moest de noodige hoeveelheid slagkruid voor de ontvlaming van ieder geweerschot, ten nauwkeurigste bepaald zijn.

De zaak zoover gebracht zijnde, dan bleef er nog veel te doen over.

Het laadkruid voor de ontbranding was wel gevonden, maar hoedanig moest het gebruikt worden? Moest men den soldaat het laadkruid in eene afzonderlijke bergplaats, in een klein zakje of doosje (*amorçoir*), aan het geweer gehecht, of afgescheiden van het geweer, geven? en moest die *amorçoir* van de eene of andere veër voorzien zijn? Zou de soldaat zich daarvan met zekerheid, met gemak, in alle omstandigheden van den oorlog, en bij alle weersgesteldheden bedienen kunnen? Zou hij niet blootgesteld zijn om het laadkruid te verliezen, wanneer dit niet geheel met de patroon verbonden was? Zou men, daarentegen, het laadkruid met de patroon vereenigen? maar hoe zou men in dit geval deze patroon zamenstellen? zou men haar met een houten of papieren omslag voorzien? zou die in hout niet gevaarlijk zijn bij het schieten met los kruid? Zou de houten patroon niet te kostbaar worden? en, 't geen van nog grooter gewigt zou zijn, zou die patroon niet te zamengesteld zijn, om — eene onontbeerlijke voorwaarde — des vereischt, spoedig, naar behooren, door den eersten soldaat den besten, door den eersten burger, Franschman of vreemdeling, die voor de dienst der oorlogswerktuigen in requisitie werd gesteld, vervaardigd te worden? Eindelijk, hoe zou men de hand van den soldaat, bij het amorceren, aan deze aldus aangenomen patroon gewennen; wij bedoelen, welk middel zou men gebruiken, waardoor de soldaat het laadkruid met zekerheid, snel, des daags, zoowel als des nachts, en in de verwarring van het gevecht, zou kunnen plaatsen?

Al deze geheel praktische vragen, konden niet in eenige maanden tijds en na eenige weinige ondervinding beantwoord worden; jaren waren daartoe noodig, en honderd duizenden schoten moesten er voor gelost worden; want de soldaat zelf is de eindelijke beslisser omtrent de eigenschappen van elk oorlogswapen. Men heeft dus veel tijd besteed en veel kruid verschoten. Men is er aldus in geslaagd, om het meerendeel der veranderlijkheden van een vraagstuk ter zijde te stellen, maar het gezochte onbekende moet nog gevonden worden. Op het oogenblik dat wij dit schrijven, bestaat er nog geen enkel voldoend patroonmodel.

Met deze moeilijkheden hebben zich te gelijk andere opgedaan; men heeft namelijk aan het nieuwe geweer een eenvoudiger en zoo mogelijk hechter slot dan aan het vuursteen-geweer willen geven. Aan geweer sloten ontbrak het nu niet. Industriële liefhebbers, wapensmeden, officieren, directeuren van wapenfabrieken, ieder bood er ten minste één van zijne uitvinding aan. Het artillerie-comité had slechts te kiezen: onvergelyke-

lijke geweer sloten werden haar aangeboden, met welke men vijftien tot twintig geweer schoten in eene minuut kon doen en die eene hechtheid voor de eeuwigheid bezaten; sloten met twee en drie veren, sloten met eene veer, sloten zonder eene enkele veer, sloten met een rad, sloten die voor alles goed waren, en sloten die tot niets deugden; en allen, men lette wel op, met brevet van invoer, van uitvinding, van vervolmaking, en op de tentoonstelling bekroond met gouden, zilveren en bronzen medaillen, met de vleijendste certificaten voorzien, sommigen zelfs aanbevolen door de Akademie van Wetenschappen, die, waarschijnlijk, zeer bekend is met het tweegelede vuur en de lading in twaalf tempo's. Eindelijk had men het geweer slot door den hertog van Orleans beschermd, het geweer slot van den hertog van Nemours, dat van den hertog van Aumale, enz., en, ik geloof het te kunnen verzekeren, dat van Mme Adelaïde.

Het heeft niet weinig moeite gekost, om te midden van dien chaos van uitvindingen, nieuwigheden en vervolmakingen, den geest des onderscheids te behouden. Het was om het hoofd te verliezen, te midden van de luidruchtige aanmatigingen der miskende vernuften, en der onophoudelijke aanbevelingen van de heeren van het hof, der ministers, der kamers, der antichambres, en van de drukpers.

Het comité der artillerie heeft niet te min aan allen het hoofd geboden, zonder zich te veel te laten schokken; het heeft uit dien stroom van voorstellen zijne keus gedaan; het heeft een vergelijkend onderzoek van verscheidene sloten gedaan; dezelve gewijzigd, gerangschikt, en na langdurige proeven, er een aangenomen, die, in groote mate, eenvoudigheid, bij minkostbaarheid in zich vereenigt.

Het was ook zijne taak de wijzigingen te bepalen, die de thans bestaande geweren behoorden te ondergaan, om deze zonder te veel kosten in percussie-geweren te veranderen. Het heeft zich van deze niet zeer gemakkelijke taak met eere gekwet.

Maar, wij zouden niet te zeer op dit punt kunnen aanhouden, het was niet alleen noodig voor de verandering der bewapening onzer infanterie, dat men een percussie-geweer uitvond, en eene meer of min schrandere wijs uitdacht om het vuursteen-geweer in een percussie-geweer te veranderen; het was bovendien *allezins onontbeerlyk*, dat men eene patroon uitdacht, geschikt voor het gebruik van deze wapenen, in alle omstandigheden van den oorlog.

Maar, ten spijt van alle proeven, van alle berekeningen, van alle hoofdbreken van lieden van het vak en die er niet toe behooren, nog is het niet gelukt eene regt goede patroon voor het percussie-geweer uit te vinden. De van het laadkruid afgescheiden patroon is eene blijkbare ongerijmdheid; de met het laadkruid vereenigde patroon, door middel van een houten of papieren omslag, is te moeilijk en te kostbaar van zamenstelling. Er behooren dus nog meer proeven genomen, nog meer onderzoek gedaan te worden; en op dien grond berustte ons zeggen, dat men zich te veel gehaast had met van het vuursteen-geweer af te zien.

Welke is dan de oorzaak, dat de minister van oorlog, de

generaal *Schneider*, die een deel van zijn leven op het slagveld en in de gelederen van de infanterie heeft doorgebracht, aan de kamers is komen vragen, om de noodige fondsen toe te staan voor de verandering van 700,000 vuursteen- en percussie-geweren (1)? Is er niet eene groote, en zeer groote onvoorzigtigheid in gelegen, om over eene zoo groote moeilijkheid als wij zooeven vermeld hebben, heen te stappen? De generaal *Schneider* wil eensklaps het vierde gedeelte onzer vuurwapenen doen veranderen, en binnen kort zullen de geweren n°. 1, alleen met steensloten blijven. Maar wanneer nu morgen de oorlog uitbarst, hoe zal men dan in de behoeften aan infanterie-patronen voorzien?

In het verleden jaar zijn 10,000 geweren, genomen uit degenen die het meest herstelling behoeften, veranderd geworden; zij zijn in handen van de troepen en strekken dagelijks tot het doen van nieuwe proeven. Deze maatregel was verstandig. Bevond men dat dit getal niet talrijk genoeg was, dan moest men het verdubbelen, ja verdriedubbelen, en voortgaan met proeven te nemen tot het vraagstuk volkomen was opgelost; maar in den tegenwoordigen stand van zaken, eensklaps alle onze beste wapenen te veranderen, dit is meer dan onvoorzigtigheid, meer dan vermetelheid; het is waanzinnigheid!

Het is de taak der gedeputeerden, den oorlogsminister in zijne gewaagde ontwerpen tegen te houden; (2) hier geldt het geene kwestie van portefeuille, van partij of omwenteling, maar van nationale kracht, van algemeen welzijn. Alle gedeputeerden, die 's lands roem en kracht ter harte gaat, moeten zich vereenigen, om de door den minister van oorlog ontijdig gevraagde gelden te weigeren.

De generaal *Schneider*, de broosheid van het ministerschap kennende, is ongeduldig om zijn naam aan de voorgenomen verandering in de bewapening der infanterie, te verbinden. Dit ongeduld in 't belang van den vooruitgang, is des te verdienstelijker als het zeldzamer is in het bestuur onzer krijgsaangelegenheden; maar de generaal *Schneider* gaat de palen der voorzigtigheid te buiten. Het is de pligt der kamer die drift te beteugelen.

Wij hebben de talrijke gebreken van het vuursteen-geweer opgesomd; wij hebben gezegd, hoe het percussie-stelsel een deel dier gebreken, inzonderheid het grootste van alle deed verdwijnen; maar een oorlogsgeweer kan men niet zonder patronen gebruiken, en voor het percussie-geweer, wij kunnen het niet genoeg herhalen, zijn er nog geen patronen. Men behoort dus de begonnen proeven voort te zetten, ze onophoudelijk met ijver voort te zetten, en zooveel mogelijk te vermenigvuldigen, tot deze hoofdzwarigheid weggenomen is.

Het geheele krijgskundige Europa stelt tegenwoordig proe-

(1) De minister heeft verzekerd, bij de ontwikkeling der motieven van het ontwerp voor de verandering der steenslot-geweren, dat deze verandering den Staat slechts vijf francs voor ieder geweer zoude kosten. Deze verzekering mag waarheid bevatten; maar niet minder waar is het, dat de 10,000 in het vorig jaar veranderde geweren, meer dan 10 francs ieder gekost hebben.

(2) Men bedenke dat dit stuk geschreven werd toen de voorstellen des ministers nog bij de kamers aanhangig waren.

ven in het werk. Er bestaat dus geen reden om de verandering onzer draagbare wapenen te overhaasten. Onverwacht, op het een of ander oogenblik, kan de gezochte oplossing gevonden worden, en het kon zeer mogelijk zijn, dat die oplossing belangrijke wijzigingen in de reeds veranderde geweren noodzakelijk maakte. Wellicht dat de een of ander eenvoudige fransche of duitsche soldaat er in slaagt, datgeen uit te vinden, waaromtrent zoovele praktische en bekwame lieden hunne pogingen hebben zien mislukken.

Het mag vernederend schijnen, zich aldus op den weg der verbetering terughoudend te zien door een klein onderdeel van het werktuiglijke des oorlogs; maar de eenvoudigste zaken zijn niet altijd even gemakkelijk uit te denken. Wat is eenvoudiger dan in een en denzelfden papieren omslag, den kogel en het noodige kruid voor de pan en voor de lading van het steenslot-geweer te vereenigen? Intusschen werd onze patroon eerst in de vorige eeuw aldus uitgedacht.

Wat, verder, is eenvoudiger dan de vervanging van de bajonet met schroef, voor de bajonet met steel? Evenwel was er meer dan eene halve eeuw noodig, om deze uit de gelederen van ons leger te doen verdwijnen.

Hier, gelijk in alles, geldt weder de geschiedenis van het ei van *Columbus*: niets is gemakkelijker, niets natuurlijker dan hetgeen gevonden is.

Z. K.

DENKBEELDEN

OVER

HET HANDBOEK DER SCHOONE BOUWKUNST,

DOOR

J. J. PENN.

EERSTE THEORETISCHE AFDEELING.

By F. P. STERK, te Breda. In 4°. — 1840.

Het is eene opmerkelijke zaak en het onderzoek naar de oorzaak overwaardig, dat wij Nederlanders, die zoo vele kunstenaars van den eersten rang (de Schilderkunst) hebben opgeleverd, in het vak der Bouwkunde (*van Campen* uitgezonderd) bijna niets uitstekends kunnen opnoemen.

Om zich hiervan te overtuigen, behoeft men slechts de voornaamste gebouwen in ons land, met die uit vreemde landen te vergelijken; immers, het stadhuis van Amsterdam uitgezonderd, bezitten wij niets dat ons eenig denkbeeld kan geven van hetgeen grootheid en indrukwekkend kan genoemd worden, ten minste niets dat sedert de afschudding van het Spaansche juk is te voorschijn gekomen.

Is het niet zonderling, dat, gedurende het tijdvak van ons aanzien, van onze magt en onzen rijkdom, de Republiek niets heeft gesticht dat aan het nageslacht hare grootheid kan verkondigen?

Maar ook in deze eeuw is in ons land niets merkwaardigs gebouwd. Zou men niet kunnen vermoeden, dat hierin de oorzaak grootendeels gelegen is, van het toenemend verval der schoone bouwkunde in ons vaderland? een verval dat zoozeer hand over hand is toegenomen, dat men op weinige personen na, zou kunnen zeggen, dat zij, voor het minst wat het aesthetische gedeelte aanbelangt, bijna is uitgestorven. Er bestaat immers niet eens bij ons de mogelijkheid, om een goed bouwkundig onderwijs te ontvangen, ten minste niets dat eenigzins in vergelijking kan gebragt worden met hetgeen dat te dien opzichte bij vreemden is te vinden; het is zelfs met alles wat Bouwkunde aangaat, zoo jammerlijk gelegen, dat elke private onderneming verplicht is, om de hulp van eenen gouvernements-ingenieur in te roepen, wanneer zij iets wil doen uitvoeren, en is het dus te vreezen dat wij dit weldra door vreemdelingen zullen zien verrigten.

Is dit waar, wat de Bouwkunde in het algemeen belangt, nog veel grooter is dit met dat gedeelte wat schoone bouwkunst genoemd wordt; hiervan bestaat immers tot heden niet een redelijk leerboek in onze taal; want niemand die dit vak uit een eenigzins verheven standpunt heeft leeren overzien, zal willen beweren, dat een werk, hetwelk niets anders dan de vijf orders leert teekenen, een voldoende leerboek mag genoemd worden. En wat zijn de gevolgen van dezen stand van zaken? Onkunde bij die personen, die door hunnen stand in de maatschappij, kunsten en wetenschappen moesten aanmoedigen, en wier hoogere beschaving en veredelde smaak, als het ware, hierdoor bevoegde registers moesten worden, om zoowel over het verhevene als bevallige in de kunst, te oordeelen.

In de mindere standen brengt zij, bij gebrek van het zien van schoone vormen, wansmaak en kleingeestigheid voort, en bij hem, die de Bouwkunde moet uitoefenen, vindt men armoede in denkbeelden en eene onverdragelijke monotomie in alles wat hij voortbrengt, grootendeels veroorzaakt doordien men hem de handen heeft gebonden, en als onveranderlijke wetten doen aannemen, de regels die hij in de boeken heeft gevonden, en die men hem nooit voldoende heeft verklaard.

Wanneer men dan eene zaak innig gevoelt, en men de middelen bezit om dit gevoel uit te drukken, dan zal, wanneer dit gevoel waar, en de uitdrukking juist is, de zaak kunstwaarde bezitten. Wordt dit gevoel dan opgewekt door goede, schoone en edele bedoelingen, en leert men hierbij den weg en de middelen kennen, om hetzelfde aanschouwlijk te maken, dan moet een gezuiverde smaak, het ontwerp beschaven en behagelijk voorstellen, voor en meer zij als een voortbrengsel der schoone Bouwkunde, op dien naam aanspraak maken kan.

Waar en waaruit kunnen wij dit in ons land leeren? Zal dit ons, door het voor ons liggend handboek worden onderwezen? Wie kan dit verwachten, en zou zelfs zulk een werk naar waarde bij ons geschat en begrepen worden? Wij spreken hier niet van 's Rijks ingenieurs, maar van de groote menigte beoefenaren der schoone Bouwkunst, die dit vak als architecten en werkbazen moeten kennen. De sprong zou in eens

te hoog zijn, het oogmerk daardoor niet bereikt worden, de moeite geheel verloren zijn, en men wijders bij het oude moeten blijven.

Het is dan als een bijzonder geluk te beschouwen, dat er iemand is, die zich de moeite en den arbeid heeft getroost, om zijne verkregene kennis en studie, op eene der beste Bouwkundige scholen van Europa, door den druk bekend en verkrijgbaar te maken. Wij kunnen den schrijver hiervoor niet genoegzaam onze erkentenis betuigen, immers zien wij hierdoor, hoe men elders onderwijs in de Bouwkunde geeft; welke vorderingen zij aldaar gemaakt heeft, in hoeverre wij daarin ten achteren zijn, aan welke valsche voorschriften wij ons meerendeels nog vasthouden, en dat zijn werk dus, als het ware, als de aanvang van een nieuw tijdperk voor den bouwminnenden Nederlander moet beschouwd worden. Veel zal men in dit handboek vinden dat nieuw schijnt en dus vreemd zal voorkomen. Maar wat zullen de voorvechters der vijf orders zeggen, wanneer zij er bij dit werk slechts drie zullen vinden, en hoe grievend voor hen, die een project, met den passer in de hand beoordeelende, in dit boek zullen leeren, dat hunne van buiten geleerde regels eene ruimte hebben verkregen, waardoor zij grootendeels moeten ophouden, tot de hoofdzaken der schoone Bouwkunde te behooren.

De behandeling van de verschillende deelen der orders, zowel als de drie orders zelve, is ons voorgekomen, genoegzaam volledig te zijn; sommigen mogen dit omslagtig vinden, maar dezen moeten niet uit het oog verliezen, dat dit een werk is hetwelk moet bestudeerd worden, en dus zooveel mogelijk aangeeft wat men moet nagaan, en hierdoor leert redeneren en tevens moet trachten om het gestelde tot overtuiging te brengen. De studie van het theoretische gedeelte is zekerlijk droog, maar zij is des te aangenaamer, naarmate men dezelve grondig behandelt, tracht te begrijpen, en de schoone vormen, zooveel mogelijk, in het geheugen prent. Zij wordt daarentegen ondragelijk vervelend, wanneer men dit werk als een leesboek wil behandelen.

Hoogstbelangrijk en wel der overdenking waardig, is ons dat gedeelte voorgekomen, vervat in de «Algemeene vereischten der gebouwen,» vooral hetgeen van bladz. 7 tot 12 staat; in weinige regels is hier zeer veel begrepen, ja zelfs waardig om later meer uitvoerig te worden bewerkt; immers staan hier de hoofdbeginsels der hoogere bouwkunst vereenigd, die beginsels namelijk, die, wanneer men daarvan eens goed doordrongen is, den sleutel geven om niet alleen de Grieksche, Etrurische en Romeinsche, maar ook alle overige stijlen, van welk volk of tijdvak zij wezen mogen, te beoordeelen.

Ten slotte vermeenen wij hierbij nog te moeten voegen, dat het geene geringe aanbeveling voor het werk is, dat in hetzelfde worden voorgedragen, de regels, voorschriften en denkwijzen, zooals zij grootendeels door den beroemden *Schinkel* onderwezen zijn. Van een man, die door zijne tijdgenooten niet is overtroffen geworden, en voornamelijk oorzaak is, dat bijna ieder moet toestemmen, dat de Duitschers de andere volken, in het vak van schoone Bouwkunde vooruit zijn ge-

raakt; hoe gelukkig zouden wij Nederlanders zijn, zoo wij den dageraad mogten zien aanbreken, dat onze Bouwkunstenaars met vereenigde pogingen hen trachten in te halen.

O.

GEMENGDE BERIGTEN.

Er heeft in der tijd tusschen de generaals *La Roche-Aymon* en *Marbot*, een pennestrijd plaats gehad over de verschillende soorten van kavallerie.

De generaal *La Roche-Aymon*, die slechts twee soorten wilde aannemen, heeft eindelijk aan den generaal *Marbot* toegegeven en ook de noodzakelijkheid van drie soorten erkend, mits dat de linie-kavallerie (cavallerie mixte) uit lanciers bestond. Dit is ook het gevoelen van *Napoleon* over dit wapen, omdat de morele indruk van de lans, weder eenigzins het gemis van den kuras vergoedt.

Drie soorten van kavallerie zijn noodzakelijk, zegt de generaal *Marbot*, omdat men de menschen en paarden, ten opzichte van hunne krachten en grootte, in drie soorten kan verdeelen, en dat men ééne soort van kavallerie, behalve de kurasiers, noodig heeft, om de ligte kavallerie te ondersteunen en bij de divisien infanterie in te deelen.

De kurasiers moeten als reserve-kavallerie beschouwd worden; hunne zware wapenrusting stelt hen buiten staat om de ligte kavallerie overal te volgen en te ondersteunen.

Men telt dan ook in Europa drie soorten van kavallerie; men heeft in groote Staten kurasiers, karabiniers, lanciers, dragonders, huzaren, jagers te paard of *chevaux-legers*. Dit nu in eenen kleinen Staat, als de onze, te willen navolgen, komt ons geheel ondoelmatig voor, omdat het niet alleen kostbaar voor den Staat, maar ook vooral voor den officier is. In eenen kleinen Staat, kan men de bevordering niet tot eene bijzondere soort van kavallerie bepalen, zonder dat het te veel uiteen loopt. De bevordering van onder-officier, b. v. van de lanciers tot de huzaren, was, hoe aangenaam ook, haast niet voor den minvermogenden te boven te komen; hij besteedde aan zijne uniform sommen, waarvoor hij een zeer goed paard, het eerste vereischte van eenen officier, had kunnen koopen.

De bevordering van tweeden luitenant tot eersten luitenant, bleef bij het wapen, waarvan het gevolg was, dat men bij de andere regimenten oudere tweede luitnants vond, die nu momentaneel onder de orders van jongere officieren moesten staan, om later weder vóór deze ritmeester te worden.

De bevordering van eersten luitenant tot ritmeester, hoe aangenaam en welkom ook, noodzaakte ook alweder sommen te besteden waarvoor velen beter hadden gedaan, betere paarden te koopen.

De bevordering van ritmeester tot ritmeester-kommandant, maakte dat vele jonge ritmeesters, vóór de oudere, in het genot van het tractement van f 2400, en in het kommando van een eskadron werden gesteld.

De bevordering tot hoofd-officier had weder hetzelfde na-deel als die van eersten luitenant tot ritmeester.

De kleeding van de kavallerie in eenen kleinen Staat, moet, hoewel dit wapen niet uitsluitend uit ééne soort kan bestaan, zooveel mogelijk gelijk zijn.

Twee soorten van kavallerie, kan men voor eenen kleinen Staat even noodzakelijk als doelmatig houden. Laat men alzoo twee regimenten kurassiers de kurassen en kaskes behouden, en formeert men van de overige regimenten, vier regimenten ligte dragonders, dan is dit voor ons de beste organisatie; het verschil van de uniform zou dan alleen in den kuras en het hoofd-tooisel behoeven te bestaan; hierdoor zoude de eensgezindheid tusschen de regimenten ook nog merkkelijk bevorderd worden. — Het verschil van paarden en menschen is te groot om slechts ééne soort te kunnen hebben.

Men had voor de paarden een minimum en maximum in de grootte bepaald, doch dit bij de manschappen vergeten; dit maakte, dat men te veel verschil tusschen dezelve ontwaarde, en dat zeer dikwijls het paard, dat bij ons toch al veel te dragen heeft (*son plus grand ennemi est son harnachement*), eenen voor hetzelfde te grooten ruiters moest dragen, hetgeen zoowel tegen de fraaiheid als doelmatigheid streed.

Om nu de dragonder-uniformen zooveel mogelijk te verfraaijen en de lansiers eenigzins voor het verlies van de hunne schadeloos te stellen, zoude men er eenige veranderingen aan moeten maken en voor de groote tenue twee witte epauletten, en de nestels aan de manschappen kunnen geven.

V. M.

Het gebruiken van het sublimaat tot het weren van bederf bij het hout, wordt, dank zij de gunstige gevolgen van dit eenvoudig en min kostbaar middel, meer en meer algemeen. Eene omstandigheid welke niet weinig zal toebrengen tot het inboezemen van vertrouwen, is, dat eene kleine verandering in de wijze van aanwending van dit middel, de indringing van deze kwikbereiding tusschen de houtveselen, vooral op de einden der stukken hout, zeer bevordert. Ik heb voor mij liggen stukjes greinen hout, bij welke de gebezigde réagentia's aantoonen, dat de kwik-oplossing tot op een duim diepte in de einden van het hout is ingedrongen en op sommige plaatsen nog veel dieper. Deze verbetering, welke men aan onzen verdienstelijken landgenoot, den heer van *Catz Smaltenburg*, verschuldigd is, is des te belangrijker, daar het veelal de einden der planken of balken zijn, welke het eerste door bederf worden aangetast, vooral wanneer deze einden tegen elkander aangebragt zijn, doordien zich de vochtigheid in deze naden plaatst en het bederf langs deze eindelingsche houtveselen, gemakkelijker voortplant.

's Gravenhage, den 12. Junij 1840.

De Kolonel der Artillerie,
W. A. BAKE.

In de Fransche bladen leest men het volgende:

« Een fransch officier, de heer *Rinderhagen*, die reeds sedert lang op middelen bedacht was, om de pakkaadje of den last dien de soldaat te dragen heeft te verligten, en hem met beschermende tenten in de veldtogten te voorzien, heeft reeds in 1831 aan den toenmaligen minister van oorlog eene tent aangeboden, die waarschijnlijk tot model gediend heeft van de tent, waarmede

in het legerkamp van Compiègne, in 1837, eene proef genomen werd, en die zich door zijne ligtheid, de gemakkelijke wijs van inpakken en andere voordeelen, boven elke andere tent aan den voetreiziger aanbeveelt. Deze tent met haar stelsel van koorden en baren luchtaanbrenger (*ventilator*), heeft bijzonderen bijval verworven en is door de geheele bevolking van Arras, de garnizoensplaats van den heer *Rindershagen*, zoo civile als militaire, bewonderd geworden. Wegens de vele koorden trotseert zij de kracht van den wind, door den ventilator, de luchtgaten en de gemakkelijheid, waarmede men de einden (*pans*) van de tent kan opligten, zonder dat zij daardoor minder vast staat, heeft de lucht vrijen toegang. De tent is met hare mantelzakken, broodplanken en geweerraken, een geschikt vertrek. Bijzondere opmerking verdienen de koffers voor hoofd-officiëren, die de uitvinder *omnia secum* noemt. Men stelle zich een vierkant voor, 81 centimeters lang, 41 breed en 49 hoog, waarin de volgende voorwerpen geborgen worden: 1) eene tent, waarin veertien personen kunnen staan en zich gemakkelijk bewegen: 16 *ports-manteaux* en eene cettafel, bij deze tent behoorende; 2) een bed van ijzeren staven, in eene kleine tent gewikkeld, die tevens tot bedhemel en werk- of studeerkamer dient; 3) eene luchtmatras met laken en deken; 4) eene tafel, 81 centimeters lang en 60 breed; 5) eene andere tafel van 41 centimeters in het vierkant, tevens dam- en schaakbord; 6) eene bibliotheek-schrijftafel (*secrétaire bibliothèque*) en eene schrijf-portefeuille van 58 centimeters in het vierkant; 7) eene veld-apotheek; 8) eene andere portefeuille voor kaarten en plans, 44 centimeters lang en 58 breed; 9) schaakspel, dambord, domino-spel, speelkaarten; 10) een mantelzak van 65 vierkante centimeters ruimte voor kleedingstukken; 11) eene latafel (*tiroir*) 81 centimeters diep, $16\frac{1}{4}$ breed en $6\frac{3}{4}$ hoog; 12) vijf cassetten, die 25,000 tot 25,000 fr. kunnen bevatten. In dit koffer heeft men slaapkamer, studeerkamer, gezelschapskamer, al naar men het verlangt. Eenige minuten zijn voldoende om alle deze voorwerpen op te stellen en voor het gebruik gereed te hebben; men moet deze tent dan ook hebben gezien, om zich een denkbeeld er van te maken. — De heer *Rindershagen* heeft ook eene nieuwe wijs uitgevonden, om de troepen te *kaserner* en in slaapsteden te bergen, maar in 't belang van den uitvinder kunnen wij daarvan nog geene bijzonderheden mededeelen. Wij moeten intusschen er voor uitkomen, dat zij vele en onbetwistbare voordeelen in zich vereenigt, zoowel uit een oeconomisch opzigt, van wege de duurzaamheid der materialen, als ten aanzien der gezondheid.»

BERIGT.

Eenige nog bij ons ingekomene artikels, en brieven over verschillende onderwerpen en aan de redactie gerigt, zullen in de eerstkomende nummers van onzen negenden jaargang eene plaats vinden.

ERRATA IN HET VORIG NUMMER.

Blz.	2e kol. reg.	1 v. o. staat:	voorbereiden,	lees:	voorbereid.
» 242,	2e »	» 11 v. b.	» assiégans,	»	» assiégans.
» 243,	2e »	» 11 v. b.	» laatste parallel,	»	» eerste parallel.
» 244,	1e »	» 8 v. b.	» onderneming,	»	» ondernemingen.
» 244,	2e »	» 20 v. b.	» zoude,	»	» zouden.
» 244,	2e »	» 30 v. b.	» erkende,	»	» bekende.

BIJLAGE XII.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIREN SPECTATOR, 8te DEEL, N°. 12.

(Maand Junij, 1840.)

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Tot adjudant: bij den gen.-maj. prov. komm. van Noord-Brabant, de kap. M. Biemans, van de 3de afd. inf. Bij den gen.-maj. prov. komm. van Utrecht, de 2de luit. A. P. F. de Seyf, van de 2de afd. inf. Bij den kol. komm. de brig. ligte kav., de 1ste luit. P. M. Marcella, van het reg. hus. n°. 6.

Verplaatsingen.

Bij het alg. depôt der landm. n°. 55: de kap. J. F. Rutten, van de 3de afd. inf. De 1ste luit. A. L. W. C. Seyffardt, van de 7de afd. inf. De 2de luit.: F. G. Richard di Bertin en J. B. Boenen, van de 1ste afd. inf.; J. D. Gillet, van de 2de afd. inf.; A. J. Jaumenne en W. Laurier, van de 5de afd. inf.; M. A. J. Rubens, van de 6de afd. inf.; J. de Vries, van de 7de afd. inf.; A. J. Zencker, van de 8ste afd. inf.; W. Steenberg en H. Pfister, van de 9de afd. inf. en de 2de luit.-

kwartierm. W. C. D. van Rijen, van de 2de afd. inf. Bij de 6de afd. inf.: de kap. H. J. Testas, van de 9de afd. inf. Bij de 4de afd. inf.: de 1ste luit.-kwartierm. Knibbeler, van het korps mineurs en sappeurs. Bij het korps maréchaussée: de 1ste luit.-kwartierm. C. de Blois, van de 5de afd. inf.

Eervol ontslagen:

Den offic. van gez. der 5de kl. J. P. Zembsch, van de 8ste afd. inf. De 1ste luit. E. H. E. Graaf de Bijlandt, van het reg. lans., uit de betr. van adj. bij den gen.-maj. de Posson.

Gepensioneerd.

De kap. op non-activiteit J. Te Veldt.

Overleden.

De 1ste luit. H. J. de Moulin, van de 1ste afd. inf. De luit.-kol. A. Franck, plaats. komm. der 5de kl. te Breda. De 1ste luit.-adj. H. Veltman, van de 7de afd. inf. De 1ste luit.-kwartierm. A. Raebelinck, van de 5de div. van het alg. depôt der landm. n°. 55. De 2de luit. F. T. H. Campbell, van de 1ste afd. inf.

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

FROM ITS INSTITUTION

TO THE PRESENT TIME

BY

J. H. VAN DER HAEGHE

ESQ.

OF THE SOCIETY

LONDON

PRINTED BY

RICHARD CLAY AND COMPANY

BUNGAY, SUFFOLK

1952

THE SOCIETY'S LIBRARY

GEORGE STREET, LONDON

W.C.2

1952

1952

1952

1952

1952

1952

1952

1952

1952

1952

1952

1952

